

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- TEŽAVNA POT DO SAMOSTOJNOSTI, str. 2
- TEDEN, KI POPELJE ŠOLNIKE V PRIHODNOST, str. 3
- NAKNADNI RAZPISI DEL IN NALOG, str. 8

Za šolo, neodvisno od politike in ideologij

Dr. Peter Vencelj: Glavne programske usmeritve v slovenskem šolskem sistemu

Novi predsednik Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo dr. PETER VENCELJ je ob svojem imenovanju na to funkcijo predložil Izvršnemu svetu Republike Slovenije svoje programske usmeritve v slovenskem šolskem sistemu:

Ko govorimo o šolskem sistemu, mislimo na tisti del vzgojnega in izobraževalnega delovanja, ki poteka v šolah in drugih ustanovah od vrtcev do univerze. Pri tem ne smemo pozabiti, da vzgoja in izobraževanje nista vezana le na šolski sistem. Pred šolo je predvsem vzgoja pa tudi izobraževanje, vezano na družino, po končani šoli pa ima pomembno vlogo tudi sistem permanentnega izobraževanja. Šola ne moremo reči ne za družino in ne za izobraževanje po šoli, da delujeta zadovoljivo. Čeprav se tu omejimo le na šolski sistem, veljajo nekatere ugotovitve za celotno vzgojo in izobraževanje.

Glavna naloga vsake človeške kulture je oblikovanje človeka in pomoč človeku pri njegovem zorenju. To je tudi osrednji smoter vzgoje in šole. Šola kot temeljna narodna in družbena ustanova mora opravljati tri glavne naloge:

1. Pomagati otrokom in mladim, razvijati njihove temeljne sposobnosti in darove.
2. Prenašati mladim rodovom (pa tudi odraslim) temeljne kulturne vrednote in pridobitve naroda in človeštva.
3. Dajati otrokom in mladim (ter odraslim) vse tisto temeljno znanje, ki je potrebno za zdravo in lepo življenje in poklicno delo.

Prava vzgoja se zaveda pomena človeškega življenja in se zavzema za vsestranski razvoj. Na intelektualni ravni zajema obvladovanje temeljnih humanističnih, tehničnih, naravoslovnih in družboslovnih znanosti. Pomembno skrb namenja razvijanju domisljivosti, čustvene in ustvarjalne razsežnosti, ki pomagajo preči dlje od razumske ravni. Današnji svet je poln množičnih oblik, zato sta sposobnost učinkovitega sporočanja in kritično vrednotenje vpliva teh sredstev posebno pomembna. S primerno vzgojo bodo ta sredstva pripomogla k boljšim odnosom med ljudmi. Vzgoja zajema tudi telesni razvoj, ki se oblikuje kot port in telesna vzgoja in je skladen z drugimi vidiki vzgojnega sistema. Vsi ti vidiki vzgoje in izobraževanja imajo skupen cilj: zoblikovati uravnovešeno osebo, ki ima razvit osebnostni potencial na svet. Za celotno vzgojo pa moramo upoštevati tudi pravo dušno in duhovno vzgojo, ki pomaga človeku odkrivati najboljše resnico in svoje bistvo. Voj pravi jaz in najti harmonijo sebi in s svetom. Temeljni cilj vzgoje in šole bi moralo biti iska-

nje ubranosti v človeku, v vseh njegovih sestavinah in človekove skladnosti s soljudmi in z naravo. Šele na tem temelji drugi poglavitni cilj osnovne šole: prenašanje znanja, narodnokulturnega izročila in tistega najboljšega, kar je do zdaj razvilo človeštvo.

Šola, ki naj pripravi otroke in mlade na izzive prihodnosti, na življenje v njej, mora tudi besedi znanje dati drugačen pomen, kot ga ima v naši zdajšnji šoli. Pri tem ne smemo imeti v mislih predvsem poznavanja dejstev, podatkov, teorij in pozitivističnega faktografskega znanja, ki jih pridobimo povečini z mehaničnim učenjem, pa tudi ne različnega tehničnega in uporabnega znanja, ki je nujno za poklic in življenje. Šola, usmerjena v prihodnost, mora razvijati tiste vrste znanja, ki kaže načine ali

poti, po katerih je mogoče reševati probleme ali najti odgovore na vprašanja, ki jih pred nas postavlja življenje. Tako ne bi več zavajali otrok in mladih z vsemi mogočimi dogmami in z nepreverjenimi domnevami, ugibanji in teorijami, ki jim danes pravimo znanje ali jih celo vsiljujemo kot pravo resnico stvari. Še eno nalogo ima šola prihodnosti: spodbujati naj k razvijanju takšnih stališč in navad, ki so usmerjena v pridobivanje in iskanje novega znanja. Šola in drugi deli družbenega sistema morajo spodbujati

zanimanje za učenje in študij; to je nujen psihološki temelj za nepretrgno izobraževanje.

Šola torej ne sme služiti nobeni ideologiji ali politiki, temveč le kulturi. Skrbeti mora samo za prenašanje žive človeške kulture in njenih temeljnih vrednot na nove rodove. Zato mora biti samostojna družbena ustanova, ki od družbe dobiva potreben denar za delo, na pa odvisna od političnih strank in interesov. Učitelji v šoli bi prav tako morali biti neodvisni od politike in samostojni, dokler s svojim delom zadovoljivo služijo temeljnim človeškim in družbenim vrednotam in pomagajo mladim pri njihovem zorenju, razvoju in rasti. Če pa tega pogoje na izpolnjujejo, morajo zapustiti delo v šoli.

Razčlenitev delovanja šolskega sistema

Zdajšnji šolski sistem temelji na drugačnih glavnih nalogah in ciljih, kot smo jih navedli. Razlikuje se v tem, da je v bistvu usmerjen v kolektivno naravo vzgoje in izobraževanja in torej ne upošteva posameznika v vsej njegovi različnosti. V svojih temeljnih postavkah sicer govori o celostni osebnosti, vendar ostane pri poglavitnem cilju, ki se imenuje »delavec v samoupravni socialistični družbi«. To pa postavlja nov celoten šolski sistem v povsem drugačno luč, kot tedaj, ko govorimo o posamezniku, kjer je odgovorno in ustvarjalno delo in udeležba pri družbenem upravljanju le posledica celostno razvite osebnosti.

Za razčlenitev delovanja šolskega sistema razdelimo celoto v več smeri: na stopnje izobraževanja, udeležence, programe in gnotne razmere. Spregovorimo na kratko le o nekaj najpomembnejših ugotovitvah in vprašanjih.

Po stopnjah izobraževanja se deli vzgojno-izobraževalni proces na osnovno in usmerjeno izobraževanje, slednje pa na srednje, višje in visoko. Delitev po stopnjah izobraževanja in s tem povezana organizacija šolskega sistema ni strokovno enolično rešljiv problem. Da je tako, kaže množica različnih šolskih sistemov po svetu.

Za zgled vzemimo kar osnovno izobraževanje ter se vprašajmo: Ali naj bo osnovna šola bolj naravnana na socialni vidik ali bolj na doseganje čim boljših izobraževalnih dosežkov? V zdajšnji enotni osemletni osnovni šoli ima prednost socialni vidik. To sicer ne pomeni, da v takšni šoli boljši učenci nimajo nobene dodatne možnosti, zagotovo pa njihove sposobnosti niso najboljše izrabljene. V takšni šoli dobi en del učencev premalo, v njej je tudi tisti drugi del, od katerega se zahteva več, kot zmore. Takšne in podobne dileme – ko se moramo odločiti med različnimi možnostimi – so skoraj pri vseh prvinah šolskega sistema. Stroke ne morejo vpli-

vati na odločitve, ampak lahko le ugotavljajo in napovedujejo takšne ali drugačne posledice. Pri odločanju je poleg strokovnih izhodišč pomembno upoštevati izkušnje in rešitve pri nas in sosedih.

Šolski sistem je po svoji naravi konservativen in tog in se upira spremembam, ki so mu tuje. Ne prenese revolucionarnih frontalnih reform, ki potekajo žal povsod in tudi pri nas. Spremembe v svetu so hitre in zahtevajo tudi od šole, da jim sledi. Namesto vedno novih reform in protireform kaže v šolski sistem vpeljati mehanizme, ki bodo šolo neprenehoma posodabljali in prilagajali novim izzivom. Reforme naj zamenja stalni proces. Zato je treba z ustrezno zakonodajo, tekmovalnostjo, načinom financiranja in odgovornostjo šol zmanjšati togost šolskega sistema.

Dilema, kot je vprašanje osnovne šole, ki smo jo vzeli za zgled, je veliko na vseh stopnjah izobraževanja. Naj navedemo nekaj najbolj vidnih. Ponovno vpeljevanje gimnazije, ločitev poklicnih od srednjih strokovnih šol, matura ali končni izpit so na obzorju sprememb v srednjem izobraževanju. Nov zakon o univerzi in njena revitalizacija, njena prihodnja organiziranost, neresena vprašanja podiplomskega in doktorskega študija, celostno obravnavanje znanstveno-raziskovalnega in pedagoškega dela na univerzi in njen položaj v družbenem sistemu so okvir problemov visokega izobraževanja.

Med udeleženci šolskega sistema so učenci, dijaki, študentje, učitelji ter starši in številni drugi. Pogledi in zahteve na vse to so izredno raznoliki. Največjo odgovornost imajo gotovo učitelji. Znana je misel, da šola stoji in pade z učiteljem. Čeprav slovenska šola v primerjavi z drugimi v Evropi ni slaba, je nevarno ranjena prav na kadrovskem področju. Negativna kadrovska izbira za učiteljske poklice, družbeni in ekonomski položaj slovenskega učitelja in politični in ideološki pritiski so mnoge najsposobnejše odvrnili od dela z mladimi. Problem se je dodatno zaostрил zato, ker se v izobraževanje vpisuje čedalje več mladih. To je seveda razveseljivo, temu pa ni sledilo potrebno število novih učiteljev. Za osvetlitev samo primer, da imamo v srednjih šolah danes več kot polovico učiteljev za strokovno-praktične predmete, ki nimajo ustrezne izobrazbe. Pri splošno-teoretičnih predmetih pa nima ustrezne izobrazbe skoraj vsak peti učitelj v srednjih šolah. Bitka za dobro slovensko šolo je bitka za novega slovenskega učitelja. Svoboden, odgovoren, ustvarjalčen in strokovno usposobljen učitelj je potreben, ne pa zadosten pogoj za kako-

Nadaljevanje na 2 str.

Pablo Picasso: Sova na stolu, okrašt ozadje, 1947

V tokratni številki objavljamo Picassove litografije z razstave v ljubljanski Moderni galeriji, ki si jo je mogoče ogledati od 16. maja do 30. junija.

Picassova neznanska ustvarjalnost in njegovo poseganje po vsem, kar je mogel doseči, eksperimentiranje z motivi, stili, postopki, tehnikami in koncepti, to je bilo pri človeku, čigar ime je bilo dolgo kar sinonim za moderno umetnost, že dolgo legendarno. Tako se je začel že leta 1919 ukvarjati tudi z litografijo, v kateri je, podobno kot v drugih tehnikah, ki se jih je lotil, hitro dosegel veliko mojstrstvo. Prva večja skupina njegovih litografij je nastala v dvajsetih letih; po letu 1945 pa se je začel z litografijo ukvarjati ponovno, tokrat zelo intenzivno, tako da je v petdesetih letih, pa tudi še kasneje, nastala obsežna serija listov. Kot to velja tudi sicer za Picassov opus, so ta dela po eni strani motivno in stilno nadvse raznolika, hkrati pa jih lahko povežemo po tematični in načinu obdelave skupine. Tristo štirinadeset listov, predstavljanih na tej razstavi, lepo kaže transformacije in eksperimente v Picassovem opusu – ne le od lista do lista, pač pa tudi razvojno pot ene same grafike.

(Z lista ob razstavi)

aktualno

Dr. Peter Vencelj
(Foto: Marjan Zaplatil)

Iz delovne osebne izkaznice šolskega ministra Petra Vencelja

Dr. Peter Vencelj je doma iz Kranja. Rojen je bil 1939 v Stražišču pri Kranju, v delavski družini. Po maturi na kranjski gimnaziji se je na ljubljanski univerzi vpisal na študijsko smer tehnična fizika. Po diplomu leta 1963 je delal v razvojnih oddelkih Iskre, 1969 je bil izvoljen v naziv asistenta za mehaniko na Naravoslovno-matematičnem oddelku Fakultete za Naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani, doktorsko delo je opravil na področju mehanike tekočin in turbinskih strojev, zdaj je redni profesor za mehaniko in tehnično matematiko in vodi podiplomskega študija iz mehanike na Oddelku za matematiko in mehaniko na Univerzi v Ljubljani.

Opravljal je vrsto dolžnosti na oddelku, Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo in v odborih univerzitetnega sveta; tam se je neprestano seznanjal s problemi visokega šolstva in se zavzemal za drugačen položaj univerze v slovenski družbi. Kot tak je bil predlagan za predsednika Odbora za usmerjeno izobraževanje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije; ta odbor je vodil do konca lanskega leta, ko so bile izobraževalne skupnosti ukinjene.

Glede na možnosti si je prizadeval, da bi se ublažile reforme in politične posledice za slovensko šolstvo.

Njegovo znanstveno in raziskovalno delo je zajeto v številnih raziskovalnih nalogah, poročilih in člankih in v vsebinah predmetov podiplomskega študija iz mehanike. Področje raziskovalnega dela so problemi nihanja v elastičnih sistemih, dinamika tekočin in turbulentna in mnogi interdisciplinarni problemi od športa do ekoloških vprašanj. Sodeluje z Inštitutom za matematiko, fiziko in mehaniko, kjer je predstojnik oddelka za mehaniko, s Turboinštitutom in tudi z nekaterimi delovnimi organizacijami, kot so Litostroji, Sava, Iskra.

Težavna pot do samostojnosti

Zakaj želi Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti Slovenije delovati neodvisno od organov ZSSS?

V zdajšnji sindikalni organizaciji se pojavljajo kritike na račun vodstva Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti Slovenije. Republiški odbor se očita, da želi članstvo popeljati iz Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, da bi tako ustregel ambiciji posameznih funkcionarjev. Ker pa so razlogi, ki članstvo odvrčajo od samozvane pripadnosti Zvezi svobodnih sindikatov in njenemu vodstvu drugje, jih je treba na kratko osvetliti.

Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti se je 1. 3. 1990 konstituiral kot samostojen sindikat članstva zato, da si bo prizadeval za čim boljši gnotni položaj zaposlenih in sprejemljive delovne razmere v dejavnosti. Pripravljen se je bil povezovati z drugimi sindikati v Zvezi, za uveljavljanje skupnih interesov vseh zaposlenih. Vendar je kongres ZSSS izvolil organe Zveze svobodnih sindikatov Slovenije po starem statutu, v sestavi, kjer so povečini poklicno zastopani občinski ali teritorialni predstavniki Zveze sindikatov. Po izkušnji s seje sveta ZSSS ne bo mogoče uveljaviti interesov članov, v ospredju delovanja Zveze bodo spet splošne opredelitve in politična gesla.

Ob vseh prizadevanjih ni bilo mogoče uskladiti statuten sindikatov s statutom Zveze pred kongresom. Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti je terjal, naj Zvezo konstituirajo sindikati, vse njene organizacijske oblike pa naj bodo podrejene delovanju samostojnih sindikatov. Ni bil za konstituiranje Zveze in njenih teritorialnih enot, to pa se je v resnici zgodilo. Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti je glasoval tudi proti spremembi imena v Zvezo »svobodnih« sindikatov, ker je menil, da je neodvisnost in svoboda treba uveljaviti v samih odnosih, ne pa samo s spremembo imena.

Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti je v primeru, ko se je svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije že odločil za ponovno sprejemanje članstva, želel pridobiti članstvo na podlagi svojega programa in statuta. Ne glede na to

je ZSSS izdala pristopne izjave, s katerimi naj bi se delavci včlanili v sindikat s samodejnim sprejemanjem nedodelanega statuta ZSSS in ne glede na to, da statut Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti ni usklajen s statutom Zveze. To je privedlo RO do odločitve, da mora sprejemati člane na podlagi lastnih pristopnih izjav ter svojega programa in statuta.

Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti je ves čas terjal kadrovske prenoje v svojih vrstah in tudi v Zvezi. Glasoval je proti temu, da se na kandidatne liste za vodstvo zveze – glede na negativni slo-

ves, ki si ga je ZSS pridobila v preteklosti, postavijo prejšnji funkcionarji. Ker je bilo na kongresu izvoljeno povečini staro vodstvo in predsednik Miha Ravnik, je bilo članstvo nepopisno ogorčeno.

Večinoma člani niso zaupali, da se bo vodstvo, ki si je delilo oblast v prejšnjem sistemu, sposobno spremeniti v resničnega zastopnika interesov članstva v pluralistični družbi.

Navsezadnje je Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti terjal gnotno neodvisnost in pravico, da samostojno razpolaga s članarino. Sindikat, ki naj bi sklepal šest kolektivnih pogodb, ima le enega poklicnega sekretarja ter po večdesetletnem delovanju v Zvezi sindikatov v dobi računalništva le pisarno mizo in star telefon. Nemajhna sredstva članarine so se uporabljala za delovanje mogočnega funkcionarskega in administra-

tivnega aparata Zveze ter naj v prihodnje ponovno rabila financiranje Zveze svobodnih sindikatov. Najbrž se da razmeti odločitev RO, da bo zbiranje članarino na svojem računu sam po načelu največje gospodarnosti in skromnosti financirale svoje delovanje na vseh ravneh in to v korist članstva.

To so nekateri razlogi, zaradi katerih se je RO odločil, da kot organ, ki ga je pooblastila Skupščina, deloval neodvisno od organov ZSSS. Ne gre za ampcije predsednika in sekretarja; dva bi ne glede na zahteve članstva lahko mirno čakala v ZSS, da se nabere tista peščica članstva. Tudi ni res, da gre za kakšne pretrane zahteve, ki ta sindikat dejavnosti ločuje od drugih sindikatov. RO Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti se zaveda, kako potrebna je povezava z drugimi samostojnimi sindikati dejavnosti, vendar ne pristaja na razmerja, vsiljena od zgoraj. Razcepitev, ki naj bi nastala glede na to, da mnogo zaposlenih v vzgoji, izobraževanju in znanosti podpisuje pristopne izjave ZSSS, lahko Svet ZSSS piše le sebi, če bo v resnici usiljeval neki vzporedni sindikat. Končno se v okviru ZSSS ne pnuja noben drug program ali statut sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti. Iskreno menim, da bomo zmogli ustvariti enot in močan sindikat, ki bo z opredeljenimi zahtevami članstva in v dialogu ali pa v boju z delodajcem posamezne prednosti izbojevali.

Ločevanje članstva ne bi bilo smiselno. (Svet) Zveze svobodnih sindikatov naj zato razmisli ali je s svojim dozdajšnjim ravnanjem kakor koli pripomogel k dialogu z zaposlenimi v vzgoji, izobraževanju in znanosti ali pa z vnaprejšnjimi stališči, neustreznimi dejavnostmi in neprimernimi navedbami sam bistveno povzroča odpor in razcep članstva!

VLADIMIR TKALEC

Postanite člani svojega sindikata!

V Ljubljani je potekala 15. 5. 1990 seja Republiškega odbora Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti Slovenije. Republiški odbor je v celoti podprl sklepe izvršilnega odbora o neodvisnem in samostojnem delovanju tega sindikata ter sprejel te sklepe:

● Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti bo deloval samostojno, na podlagi svojega statuta in programa ter neodvisno od Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

● Statutarna komisija pri Republiškem odboru Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti Slovenije naj čimprej pripravi predloge sprememb tistih členov statuta, kjer je opredeljeno včlenjevanje v Zvezo sindikatov.

● Statut bo dokončno sprejela Skupščina Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti Slovenije, sestavljena iz izvoljenih predstavnikov, ki bodo člani tega sindikata.

● Statut naj izraža popolno samostojnost sindikata ter daje možnost za prostovoljno povezovanje z drugimi samostojnimi sindikati.

● Republiški odbor poziva vse zaposlene v vzgoji, izobraževanju in znanosti, da se s podpisom posebne pristopne izjave včlanijo v samostojen sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti Slovenije.

Da bi lahko uresničili s programom in statutom zastavljene cilje, republiški odbor pričakuje, da bodo člani poslali pristopne izjave do 1. junija 1990 in nakazali dogovorjeni delež članarine na žiro račun republiškega odbora (50101-678-66323).

Predsednik RO Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti
MARJAN GOJKOVIČ

Za šolo, neodvisno od politike in ideologij

Nadaljevanje s 1 str.

vostno šolo. Pomembno vprašanje je oblikovanje odnosov med učitelji ter šolo in drugimi udeleženci v šolskem sistemu. Slabe in dobre izkušnje iz preteklega samoupravnega urejanja na tem področju so dobra podlaga za iskanje odgovora na to vprašanje.

Programi, učni načrti, knjige in drugi učni pripomočki so poseben problem. Poleg ideološkega in političnega očiščenja so v mnogih primerih potrebni tudi resnega strokovnega preverjanja. To velja še posebno za programe usmerjenega izobraževanja, ki so nastali pod močnim vplivom načinov financiranja in licitacijskega lobija strok. Marsikje so bolj sredstvo za pridobivanje denarja kot temelj za vzgojno in izobraževalno delo. Prav programi so mesto, kjer je mogoče zmanjšati togost šolskih sistemov in uveljaviti odgovornost in ustvarjalno možnost šol in učiteljskih zborov. Kot primer vzemimo neki srednješolski program, ki se izvaja na več šolah v Sloveniji. Jedro programa mora biti za vse šole skupno, in to je najbrž razumljivo. Dopolnitve programa pa se oblikujejo kot odsev in možnosti posa-

mezne šole in okolja, v katerem šola deluje. S tem se odpre tudi možnost za zdravo tekmovalnost med šolami.

Mladine ni mogoče usmerjati v poklice po metodi odpiranja in zapiranja šolskih vrat. Del slabe uspešnosti mladine, ki se šola, je v vpisni politiki: ta je silila mlade v prezgodnjo poklicno odločitev ali da so se izobraževali za poklic, ki jih ni zanimal. Odločitve za poklice so ob danih možnostih, ki jih daje šolski sistem, predvsem v pristojnosti mladega človeka in njegovih staršev. Družbeni vpliv na vpis se izraža s štipendijsko politiko, s programsko ponudbo, z oblikovanjem mreže šol in s primernim informacijskim sistemom.

Ob programskem pogledu na šolo spregovorimo še o vprašanju verske vzgoje in šole. Krščanska vzgoja ali verouk je bil izločen iz programov in šol pred več kot štiridesetimi leti. Odločitev za takšno vzgojo je bila, je in mora ostati pravica staršev in mladega človeka, žal pa je moral verouk dolga leta potekati v ne-mogočih prostorskih razmerah. Slovenija je danes svetovno nazorsko in versko pluralistična, zato je vsaka enostranska idejna indoktrinacija v skupnem programu nedopustna, nemoralna

in nevzgojna. V šolskem sistemu je zato mogoče le rešitev v obliki fakultativnosti tega dela vzgoje, in to od marksizma do krščanstva. Ne glede na idejna izhodišča pa mora navajati k etičnemu ravnanju, medsebojni strpnosti in spoštovanju v različnosti. Iz splošnokulturnih potreb pa je normalno in prav, da v skupnem vzgojno-izobraževalnem delu pri posameznih predmetih, kjer je to smotno, včlenimo svoje korenine, ki so v bistvu krščanske. Brez njih pa ni mogoč normalen odnos do naše kulturne dediščine in s tem tudi do evropske.

Med gnotne možnosti včlenimo način financiranja, učno opremo in stavbe. Zdajšnji način financiranja temelji na načelih svobodne menjave in načelu, da so šole organizacije združenega dela. V praksi se ni financiranje nikoli uresničevalo niti kot svobodno niti kot menjava. Zvezna država je zadnje desetletje ves čas omejevala – v obliki resolucij in intervencijskih zakonov – denar za šolstvo. Notranji samoupravljalški mehanizmi pa so precej neodvisno od denarnih možnosti neprestano širili programe in mrežo šol in drugih poslopij v izobraževalnem prostoru. Pri tem so imele velik vpliv lokalne

oblasti v občinah in regijah. Spretno je bil izločen tudi nadzorni sistem, tako da danes pravega stanja v slovenskih šolah ne poznamo dovolj. Posebne vrste norosti je to, da slovenske šole še zmeraj delujejo po Zakonu o združenem delu. Ravnatelji šol so vse prej kot pedagoški vodje šolskih kolektivov. Opremljenost šol za izvajanje pouka je obratno sorazmerna stopnji izobraževanja. Opremljenost visokih šol je razen nekaterih izjem katastrofalna.

Rešitev iz nastalega položaja je ob upoštevanju težkih razmer v gospodarstvu posebno zahtevno vprašanje. Nakazuje se v smeri, da naj bodo šole neprofitne javne ustanove, učitelji namenečeni na podlagi sistematizacije kot državni uslužbenci, materialni stroški primerno razdeljeni med republiko, državo in regijskimi in občinskimi oblastmi, denar za opremo in šolski prostor pa vsaj delno osredotočen; to bi omogočilo gospodarno uporabo tega denarja. Financiranje šolskega sistema naj ne teče iz proračuna, kot je to v tem trenutku, temveč po javnih skladih, ki so del parlamentarnega sistema. V parlamentu je treba doseči dogovor o pro-

gramskem obsegu in njegovi kakovosti; to bi bil nacionalni šolski program. Obenem morajo biti zagotovljena potrebna denarna in druga sredstva, za izvajanje pa je dogovorjena vlada. Na koncu se opozorilo, da se dogovorjena šolska politika ne more izraziti spreminjati iz leta v leto, ali celo iz meseca v mesec – tako je bilo v preteklem obdobju – temveč mora biti ustaljena vsaj v enem mandatnem obdobju.

Takojšnji ukrepi za normalno delovanje šol

Da bi zagotovili normalen konec tega šolskega leta in jeseni začetek novega, je treba najprej zagotoviti normalen dotok denarja. Tega mora biti vsaj toliko, kolikor ga predvideva zdajšnji predlog proračuna republike in proračunov občin. Dogovorjena razmerja med osebnimi dohodki v šolstvu in v gospodarstvu so zdaj na spodnji meji, ki se zagotavlja trdnost. Takoj bi morali urediti sistem prispevkov in davkov, ki bremenijo šolski dinar. Nesmiselno je, da šolski sistem zbira denar iz gospodarstva in ga po bančnem sistemu spet vrača v gospodarstvo.

Ker bo sprejemanje nove

ustave, ki bo drugače uredila družbene dejavnosti, zahteva več časa, bi morali takoj spreminiti del zakonodaje, ovira reševanje razmer v šolstvu. Sem spadajo zagotovila Zakona o svobodni menjavi, deli Zakona o osnovni šoli in Zakona o usmerjenem izobraževanju. Zakon o združenem delu in nekateri drugi zakoni in predpisi. Namen je vpeljati sistem zacije v šolski sistem, normalna nadzora in reda ter odgovornosti.

Šolske ustanove, predvsem Zavod RS za šolstvo, morajo kaj pregledati programe, učne načrte in vse, kar se veže pouk, ter izdati navodila za izvajanje predmetov in vsebin, ki ideološko, politično ali drugovrstačno vplivajo na vzgojno enostranski ali nespolno dejavnost. Predlagane rešitve posamezne predmete ali pristojne skupine naj predstavijo širši javnosti. Ena od možnosti organiziranja javnih tribunov.

Dani prikaz problemov je leč od popolnosti. Opozoriti le na problematičnost in na možnost nekaterih rešitev. Rešitve problemov mora biti skupno, skupinsko in kritično obravnavano v sodelovanju z javnostjo.

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Časopisni svet: Vladimir Tkalec, predsednik, Milica Antič-Gaber, Justa Kavšek, Zdenko Kodolja, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Iztok Vilič, Jože Zlahtič.

Direktor: Stanko Šimeric.

Uredništvo: Stanko Šimeric, glavni urednik, Marijana Kunj, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Akontacija naročnine za leto 1990 znaša 100 din za posameznike in 200 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 50 din na leto. Posamezna številka stane 10 din. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica, ISSN 0033-1643. Po mnenju Republiškega kotirja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvoda (glej 7. točko 1. odstavka člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev, v nadaljevanju zakon o davku od prometa proizvodov in storitev).

Šola po ameriško

V eni izmed šol v okrožju Fullerton Joint Union High School – SONORA HIGH SCHOOL

Okrožje Fullerton Joint Union High School je bilo ustanovljeno leta 1893, ko je začela v mestu Fullerton delovati prva šola. Vanj je združeno pet manjših okrožij (Fullerton, Buena Park, La Habra, Lowell Joint in Yorba Linda) skupne površine 140 m².

V okrožju je šest štiriletnih srednjih šol (Buena Park, Fullerton, La Habra, Sonora, Sunny Mills in Troy) in ena nadaljevalna srednja šola (La Vista), organizirana pa je tudi pomoč duševno prizadetim otrokom. V srednjih šolah (od 8. do 12. stopnje) je več kot 12 tisoč dijakov.

Sonora High School spada med manjše šole v okrožju, saj ima približno 1300 dijakov. Vodi jo ravnatelj, ki ima tri pomočnike in približno 20-člansko administrativno osebje, predseduje pa ji upravni odbor, ki ima šest zunanjih članov in predstavnik dijakov. Dijaki imajo tudi svoj izvršilni odbor. Za pouk in vzgojo mladih skrbi na šoli 67 učiteljev, za povezavo šole z okoljem in za urejanje življenjskih razmer na šoli pa skrbi odbor staršev, ki ima 45 članov.

Šolsko leto je razdeljeno na dva semestra in štiri konference. Leto se začne 5. septembra in konča 14. junija. Med šolskim letom imajo dijaki 12 dni zimskih počitnic (od 25. decembra do 5. januarja) in 5 dni spomladanskih počitnic (od 9. do 13. aprila) ter 8 prostih dni zaradi praznikov.

Delo čez dan poteka od 7.35 do 14.37, učne ure trajajo 57 minut, vmes so 5 minutni kratki odmori in 15 minutni glavni odmor. Pol ure je na voljo za kosilo.

Pouk je 'kabinetni'; to pomeni, da so učitelji od začetka do konca pouka vsak v svoji učilnici, dijaki pa se selijo. Učitelj je še enkrat do dvakrat na teden pri popoldanskih obšolskih dejavnostih, tu in tam spremlja dijake na ekskurziji ali raznih prireditvah, marsikdo ima pouk tudi ob sobotah, tako imenovano poletno šolo. Učiteljeva učna obveznost je 25 učnih ur na teden.

Šola ima zelo dobre gnotne možnosti za delo: 46 splošnih učilnic, šest naravoslovnih kabinetov, računalniško učilnico, tri velike učilnice za glasbo in likovni pouk, tri velike delavnice, šest velikih večnamenskih prostorov, veliko predavalnico, veliko knjižnico z video centrom, kuhinjo z jedilnico, prostore za administracijo, veliko in malo telovadnico, plavalni bazen in velika zunanja igrišča.

Laboratoriji in delavnice so dobro opremljeni z opremo, v njih je tudi veliko primerne gradiva. V laboratoriju učitelj večkrat razdeli razred dijakov (20 – 25, toliko jih je tudi v splošnih učilnicah) na več skupin. Ob našem obisku je v kemijskem laboratoriju učitelj delal s tremi skupinami; delu dijakov je razlagal in pojasnjeval nekaj novih pojmov, nekaj dijakov je opravljalo laboratorijske vaje za kemijskimi pulti, drugi pa so preverjali svoje znanje s testi. Učitelj je opravljal delo v isti učilnici, ki je bila razdeljena nekako na tri dele (laboratorij, vrsta klopi za pisanje in predavalnica) in to brez pomoči laboranta (tega poklica šola ne pozna). Učitelj je bil v kabinetu ves delavnik in v tem času se je tudi veliko ukvarjal individualno z učenci.

Zelo dobro je opremljena in organizirana knjižnica s čitalnico, ki je nekakšno središče šole. Knjižnica je računalniško vodena, povezana pa je tudi v računalniško mrežo s sistemom DIALOG; to omogoča, da imajo dijaki dostop do številnih informacij (pisanje esejev). Vsa literatura do nekake sredine šestdesetih let je arhivirana na mikrofilmih, šola pa ima tudi fotokopirni stroj za mikrofilme in bogato videoteko.

Tako kot v vsaki ameriški šoli tudi v tej namenjajo veliko pozornost pouku telesne vzgoje. Zanimiv je bil ogled predstave neke vrste ritmičnega plesa štirih dekliških skupin. Vse skupine so se pripravljale na okrožna in državna tekmovanja. Dijaki so navdušeno pozdravljali vsako uspelo akrobacijo. In ko tujec opazuje to iskreno navdušenje, se nena doma zave, v čem je bistvo tega, da ameriške šole skoraj vsem mladim vcepijo samozavest in samospoštovanje. Vodi jih načelo, da se je vsak sposoben izkazati vsaj na enem področju (pa naj si bo to ples, kak drug šport, ali glasba, matematika, programiranje, pisanje člankov itn.). Šola mu potem omogoči, da to pokaže, izide pa verificirajo tudi formalno (določene prednosti pri nadaljnjem šolanju in zaposlitvi). Tako dosežejo, da se mladi ljudje tudi otresejo strahu, da se ne bi upali vprašati kar koli, kjer koli in kogar koli!

ANGLEŠKI JEZIK

Angleščina 1 (P) 1 leto 9
Angleščina 2 (P) 1 leto 10
Angleščina 3 (P) 1 leto 11
Angleščina 4 (P) 1 leto 12
Angleščina IB (HP) 1 leto 12

TUJI JEZIK

Francoščina 1 (P) 1 leto 9-12
Francoščina 2 (P) 1 leto 9-12
Francoščina 3 (P) 1 leto 9-12
Francoščina 4 (HP) 1 leto 10-12
Francoščina 4 IB (HP) 1 leto 10-12
Francoščina 5 (HP) 1 leto 11-12
Francoščina 5 IB (HP) 1 leto 11-12
Španščina 1 (P) 1 leto 9-12
Španščina 2 (P) 1 leto 9-12
Španščina 3 (P) 1 leto 10-12
Španščina 4 (HP) 1 leto 10-12
Španščina 4 IB (HP) 1 leto 11-12
Španščina 5 (HP) 1 leto 11-12
Španščina 5 IB (HP) 1 leto 11-12

ZDRAVSTVENA VZGOJA

Zdravstvena vzgoja 1/2 leta 10

GOSPODINJSTVO

Priprava jedi (1) 1/2-1 leta 9-12
Priprava jedi (2) 1 leto 10-12
Otrokov razvoj 1/2-1 leta 10-12
Pravila življenja 1/2 leta 11-12

POKLICNO ZNANJE

Avto (1) 1 leto 10-12
Avto (2) 1 leto 11-12
Avtomehanik 1 leto 11-12 ali 16

PROJEKTIRANJE

Projektiranje (2) 1 leto 9-12
Arhitektura (1) 1 leto 10-12
Arhitektura (2) 1 leto 10-12
Kovinarstvo (1) 1 leto 9-12
Kovinarstvo (2) 1 leto 10-12
Lesarstvo (1) 1 leto 9-12
Lesarstvo (2) 1 leto 10-12
Projektiranje zgradb 1 leto 10-12

NOVINARSTVO IN KNJIŽNIČARSTVO

Novinarstvo (1) 1 leto 9-12
Novinarstvo (2) 1 leto 10-12
Izdajateljstvo 1 leto 10-12
Knjižničarstvo 1/2-1 leta 9-12

MATEMATIKA

Računstvo 1 leto 9-12
Pred Algebra 1 leto 9-12
Algebra 1 (P) 1 leto 9-12
Geometrija (P) 1 leto 9-12
Algebra 2 (P) 1 leto 10-12
Trigonometrija/uvod v difer. in integ. račun (P) 1 leto 11-12
Diferencialni in integralni račun 1 leto 12
Uporabna matematika 1 leto 12

GLASBA

Instrument 1 leto 9-12
Igranje na tolkala 1 leto 9-12
Igranje na pihala 1 leto 9-12
Jazz 1 leto 9-12
Instrumentalni ansambel 1 leto 9-12
Kitara 1 leto 9-12
Dekliški zbor 1 leto 9-12
Mešani zbor 1 leto 9-12
Koncertni zbor 1 leto 9-12
Vokalni ansambel 1 leto 9-12
Glas. vzgoja (priprava na resnejše delo) 1/2 leta 9-12
Življenjsko področje 1/2 leta 9-12
Orkester za igranje koračnic 1/2 leta 9-12

TELESNA VZGOJA

Telovadba (1) 1 leto 9
Telovadba (2) 1 leto 10-12
Dviganje uteži 1/2 leta 9-12
Tehnika korakanja 1 leto 9-12
Ples 1 leto 9-12
Ples (P) 1 leto 9-12
Aerobika 1/2 leta 10-12
Tekmovalni šport (M + Ž) 1/2 leta 9-12

M: – jesen: ameriški nogomet, kros, vaterpolo
– zima: košarka, wrestling, nogomet
– pomlad: plavanje, tenis, baseball, badminton
Ž: – jesen: tenis, odbojka, kros
– zima: košarka, nogomet
– pomlad: plavanje, tek, badminton

Odbojka (zahtevnejša raven)

1/2 leta 10-12

NARAVOSLOVJE

Biologija (P) 1 leto 9-12
Biologija (HP – višji nivo) 1 leto 11-12
Biologija IB (HP – višji nivo) 1 leto 11-12
Biologija (HP) 1 leto 11-12
Biologija IB (HP) 1 leto 11-12
Biokemija (P) 1/2 leta 11-12
Raziskovanje morja (P) 1/2 leta 9-12
Uvod v fiziologijo (P) 1/2 leta 10-12
Kemija (P) 1 leto 10-12
Kemija (HP) 1 leto 10-12
Kemija IB (HP – višja raven) 1 leto 11-12
Kemija IB (HP) 1 leto 10-12
Geologija (P) 1 leto 9-12
Astronomija 1/2 leta 9-12
Fizika (P) 1 leto 11-12
Fizika IB (HP) 1 leto 11-12
Naravoslovje 1 leto 9-12
Biološko labor. delo 1 leto 9-12
Laboratorijsko razisk. delo 1/2 leta 11-12

DRUŽBOSLOVJE

Svetovna zgodovina (P) 1 leto 9
Geografija (IB) 1 leto 9-10
Sociologija (P) 1/2 leta 9-12
Tehnika vodenja 1/2-1 leta 9-12
Geografija 1/2 leta 10-12
Evropska zgodovina IB (HP – višja raven) 1 leto 10-12
Psihologija A (P) 1/2 leta 10-12
Psihologija B (P) 1/2 leta 10-12

doma drugje

Zgodovina ZDA (P)

Zgodovina ZDA (HP – višji nivo) 1 leto 11-12
Ameriška zgodovina IB (HP – višja raven) 1 leto 11-12
Ameriški vladni sistem (P) 1/2 leta 12
Ameriški vladni sistem (HP – višja raven) 1/2 leta 12
Ekonomija (P) 1/2 leta 12
Ekonomija (HP) 1/2 leta 12
Ekonomija IB (HP – višja raven) 1/2 leta 12
Teorija spoznavanja IB (HP) 1 leto 12
Seminar zgodovine IB (Pripr. na izpit) 1/2 leta 12

Za tistega, ki ni neposredno vpet v šolski sistem, navedena gesla ne povedo veliko, kažejo pa, da je programska ponudba šole izredno široka. To pomeni, da so v isti šolski stavbi združeni mladi, od tistih, ki imajo majhne učne sposobnosti in predvsem poklicne ambicije takoj po končani srednji šoli, pa do tistih z velikimi učnimi sposobnostmi in željami po nadaljevanju šolanja (Opomba: Začetne težnje našega usmerjenega izobraževanja močno dišijo po takšnem sistemu šolanja.).

Verjetno je v sistemu s tako raznoliko programsko ponudbo in predvsem tako različnimi dijaki (glede na sposobnosti, zanimanje, motivacijo, poprejšnjo izobrazbo – npr.: v nekaterih srednjih šolah v Kaliforniji celo do 30 % otrok ob vstopu v šolo ne govori angleško) težko govoriti o zelo kakovostni in zahtevni akademski ravni pouka.

Za usmeritev si oglejmo nekoliko nadrobneje vsebino matematike, ki

Pri algebr 1 spoznajo: realna števila, številsko premico, enačbe in neenačbe, racionalna in iracionalna števila ter kvadratno enačbo.

Da lahko vpišejo algebro 2 morajo uspešno končati (vsaj z oceno C) tečaj algebre 1 in geometrije. Tu se ukvarjajo z enačbo in neenačbo, linearno in kvadratno funkcijo, sistemu dveh in treh enačb, polinomi, kompleksnimi števili, eksponentno in logaritemsko funkcijo, matrikami, determinantami in verjetnostnim računom.

Dijaki, ki uspešno končajo tečaj algebre 2 (vsaj z oceno C) lahko vpišejo tečaj trigonometrije in uvoda v višjo matematiko:

1. semester: trigonometrične funkcije, osnovne zveze med trigonometričnimi funkcijami, inverzne funkcije, trigonometrične enačbe, vektorji.
2. semester: analitična geometrija in uvod v diferencialni račun.

Dijaki, ki uspešno končajo ta tečaj (najmanj ocena C) lahko vpišejo tečaj diferencialnega in integralnega računa, ki vsebuje: limite, odvod in integral racionalnih funkcij, krožnih funkcij, eksponentnih funkcij in njihovih inverznih funkcij.

Tečaj geometrije, pogoj za vpis vanj je uspešno opravljen tečaj iz algebre 1 (najmanj ocena C), pa vsebuje:

dokazuje osnovnih aksiomov, opredelitev pojmov: daljice, kota, premice, vzporednice, pravokotnice, mnogokotnika, krožnice, koordinatnega sistema, ploščine likov in površine geometrijskih teles ter prostornine geometrijskih teles.

Predstavljenega programa pravzaprav ni mogoče primerjati z našimi programi (na posamezni šoli), saj mora ameriška šola v nasprotju z našo, ponuditi tečaj matematike, prilagojen vsaj raznolikosti vpisane populacije (glede na njihove sposobnosti in interese). Lahko pa rečemo, da je raven najzahtevnejšega tečaja matematike nižja od ravni matematike v naših najzahtevnejših programih.

V neposrednih stikih s kalifornijskimi učitelji je bilo mogoče občutiti, da tudi sami niso povsem zadovoljni s kakovostjo pouka. Prav zaradi tega na vsaki šoli iščejo neke nove metode dela (tudi s sposobnejšimi učenci), s katerimi želijo spremeniti to stanje. Sonora High School skuša to narediti z vpeljevanjem programa Šola znotraj šole (School Within A School – SWAS).

Ta program je zasnovan na domnevi, da lahko dijaki dosežejo temeljito in popolno izobrazbo tudi z alternativnimi metodami učenja – učenje po različnih poteh, pod različnimi okoliščinami, na različnih krajih in ob različnih časih.

Pouk je organiziran veliko bolj individualno in svobodno. Dijaki so lahko pri pouku le nekaj ur na teden, v preostalem času pa študirajo (v knjižnici, doma) in imajo možnost, da dobijo individualno mentorsko pomoč posameznih učiteljev. Pouk je lahko tudi strmen na določeno obdobje v šolskem letu. Da se lahko posamezen dijak vpiše v ta program, morajo svoj pristanek za to s podpisom odobriti tudi njegovi starši.

V tem programu je veliko več poudarka na tehle dijakovih lastnostih: svobodi in prožnosti, sposobnosti razdelitvi časa, razvijanju osebnih stikov z drugimi dijaki, spoprijemanju s spremembami, učenju po svojem ritmu, široki izbiri učnih metod, razvijanju osebnih sposobnosti in nadržanosti, odraščanju v samozavestno in vase prepričano osebnost, učenju, kako se učiti...

In na koncu: kakšen je lahko vtis o amerškem (kalifornijskem) šolskem sistemu? Priznati moramo, da ga je težko ločiti od vtisa o Ameriki sami. Prvi vtis je občutek ogromnosti

jo Sonora High School ponuja dijakom.

Predmet računstvo obiskujejo dijaki, ki se niso sposobni spopasti z osnovami algebre, na 9 in 10 stopnji šolanja. Tu se seznanijo s štirimi temeljnimi računskimi operacijami. Računajo pa s celimi števili, ulomki in z decimalnimi števili. Poudarek je na reševanju problemov, ki jih imajo pri svojem usposabljanju za poklic. Na 12. stopnji šolanja to praktično znanje (delno tudi z uporabo računalnika) poglobijo (dodajo še seznanitev s procentnim računom, reševanje problemov pri poslovanju, merse enote, statistiko in verjetnostni račun) na tečaju praktične matematike.

Na tečaju pred-algebra dijaki utrjujejo znanje o osnovnih računskih operacijah, spoznajo pa jih tudi v bolj abstraktni obliki. Tisti, ki uspešno končajo tečaj, lahko vpišejo tečaj algebre 1 in algebre 2.

na vseh področjih življenja. Nekatere mesta (Los Angeles) so velika kot Slovenija. Vsa dežela je prepletena s širokimi avtocestami (samo v Los Angelesu jih je več kot 100), ob katerih so veliki parkirni prostori pred ogromnimi trgovinami, šolami, hoteli, moteli, tovarnami, velikimi zabavišči... Vse povsod se valijo reke avtomobilov, vsi Američani se vozijo (vozniške izpite imajo že od 16 let), vse je podrejeno avtomobilu. Tega ni težko razumeti, saj je to skoraj edina možnost za premikanje. Ljudje v Los Gatosu, ki je predmestje San Joseja, ta pa je predmestje San Franciscu, pravijo, da imajo vse življenje organizirano tako, da so pri roki trgovine, šole, kulturne ustanove, v našem 'prevodu' pa to pomeni, da je v povprečju prva trgovina ali šola od doma oddaljena od ene do treh milj. Na poti od San Diega ob mehiški meji prek Los Angelesa, kjer se je v eno mesto stopila cela vrsta mest (Los Angeles, Hollywood, Pasadena, Long Beach, Anaheim, Santa Ana idr.), pa vse do San Franciscu se ob avtocesti številka 5 pokrajina začne s puščavo, nato se izmenjujejo velika obdelana polja in srednje veliko zeleno grčevje, industrijski predeli, pa naftna polja in se konča s Silicijevo dolino, ki ima središče v San Joseju. Vso to pokrajino so Američani nasilno vkleenili v avtoceste in velika mesta ter jo pokorili svojemu načinu življenja. In ta način narekuje tudi oblikovanje njihovega šolskega sistema: usposabljanje velike večine otrok za poklice v poljedelstvu (Kalifornija je povečini agrarna dežela), v naftni industriji, v proizvodnji računalnikov (Silicijeva dolina), v avtomobilski in v letalski servisni službi, v turizmu in industriji prostostne zabave (Hollywood, Disneyland ter sto in podobnih zabaviščni park na vseh koncih dežele). Manjši del mladih usposobijo za najzahtevnejše strokovne, organizacijske, vodstvene in raziskovalne naloge. In to jim zadostuje, da živijo svoje. In ni jim malo med njimi in tudi med ljudmi drugod po svetu, ki menijo, da Američani živijo dobro! JANEZ ŠUSTERŠIČ, SREČO ZAKRAJEK, IVAN LORENCIČ

kultura

Nov slovenski film ali hommage Fritzju Langu

Najnovejši film Karpa Godine Izgubljeni raj je posnet ob stoletnici rojstva filmskega režiserja Fritzja Langa in ob 95. obletnici prvega slovenskega filma, ki ga je posnel dr. Karol Grossmann, ljutomerski advokat. Karol Grossmann je bil dejaven v kulturnem življenju, zanimal se je za novosti, posebno pozornost je namenjal fotografiji in filmu. Ta dva cineasta par excellence sta se spoznala leta 1915, ko je bil Langov regiment nastanjen v Ljutomeru in so Langu dodelili stanovanje pri dr. Grossmannu. Oba razmišljajoča, za umetnost zavzeta ter nagnjena k vizualnemu upodabljanju sta se v vojnem zaledju tudi sprijateljila. To je vse, kar je v tem filmu zgodovinsko resnično.

Podatek je bil dokaj atraktiven, za film sta ga uporabila scenarist Branko Vučičević in režiser Karpo Godina.

Filmska zgodba je postavljena v čas med leti 1915 in 1935. V tem času je Lang ustvaril svoja najpomembnejša dela, ko je razpadla avstro-ogrška monarhija ter je nastajal nemški rajh. To so bili za Evropo socialno in politično burni in hudi dnevi, za evropsko umetnost pa intenzivni in izredno inovacijski. Čas evropske avantgarde, ki ji je pripadal tudi Fritz Lang.

Film ima retrospektivno zgradbo; ta omogoča zanimive primerjave znotraj in zunaj filma. Odlomki iz Langovih in Grossmannovih filmov narekujejo idejne povezave. Njegova posebnost je tudi monumentalna kompozicija, ki v razvrstitvi ljudi in predmetov, z barvo, v razmerjih svetlobe in sence ter z gibanjem kaže dogajanja (ki so sicer spomini) v nekoliko vznesenem tonu. Bolj kot zgodba oblikuje vsebino filma ozračje, ki ga Godina dosega z inventivno uporabo sodobnih izrazov.

Vsekakor je zgodba o prijateljstvu dveh v vizualno lepoto zagledanih zanimiva, vendar pa je čar tega filma predvsem v oblikovni podobnosti Langa in Godine. Za Langa je značilno, da gleda na film predvsem kot oživljeno kiparstvo, lik v prostoru, s katerim pridobi posamezni lik (človeška figura ali predmet) z gibanjem (mizanscena, razmerja med posnetki, položaj kamere) nove vrednosti. Nagnjen je dekorativni kompoziciji in ljubi lepe posnetke, ki niso zgovorni samo zaradi svojevrstne kompozicije. Razmerju med svetlobo in senco namenja precejšnjo pozornost. K temu teži tudi Karpo Godina. V njuni filmski govorici je veliko stičnih točk in mogoče je potegniti marsikatero vzporednico. V filmu Umetni raj pa se čuti tudi avtorjevo spoštovanje do Langa, ki je v središču filmskega dogajanja. Okoli te prevladujoče osebe (režiser se je potrudil, da Lang Jürgen Merche tako

Bil sem številka 32442

Prof. Trošt: »Jetniška raja je izpolnila tiho prisego v maščevanju.«

Januarja je izšel dolgo pričakovani taboriščni zbornik DORA – KL MITTELBAU (Borec Ljubljana). Uredil ga je Milan Filipčič, ki je napisal obsežen uvod o ustanovitvi, delovanju in koncu taborišča (str. 9–188), in sklep (str. 349–393), v katerem navaja kronologijo o nastanku zbornika in razkriva težave, ki so preprečevale, da je prišla po vojni resnica na dan. Stojan Trošt je zbral in uredil dokumente in podatke o nekdanjih jugoslovanskih jetnikih v Dori (str. 395–410). Osrednji del zbornika so Pričevanja (str. 189–349); to so spominski zapisi nekdanjih internirancev.

O zborniku smo se pogovarjali s Stojanom Troštom, upokojenim profesorjem geografije, med leti 1967 in 1974 tudi ravnateljem kranjske gimnazije, ki je za ta zbornik napisal eno od pričevanj – SPO-MINI NA DORO.

● V vaših spominih ste zapisali, da ste več kot pol vojnih let preživeli v taboriščih, italijanskih in nemških. Katera so bila hujša?

– Italijanska taborišča so bila nedvomno lažja od nemških. Italijani nas niso uporabljali kot delovno silo in tudi kaznovali nas niso tako, kot se je to dogajalo v nemških taboriščih. V italijanskem taborišču je bila običajna kazen 'vezanje na kol' ali pa so jetnika izpostavili soncu, če se je pregrešil. So pa ta taborišča delovala na jetnike bolj psihično, ker je bilo preveč časa za razmišljanje. V nemških taboriščih prostega časa ni bilo. Poskrbeli so, da so nas pošteno utrudili in tudi izmučili. Disciplina je bila huda, kaznovanje nečloveško. Življenjske delovne in bivalne razmere so bile v prvih mesecih dela v Dori nemogoče. Po imenih nas sploh niso poznali, bili smo samo številke. V italijanskih taboriščih smo dobivali tudi pakete s hrano od doma, pošto, tudi kak časopis, to je bila pravzaprav neke vrste osamitev. Nemška taborišča pa so bila namenjena suženjskemu delu, telesnemu in duševnemu izčrpanju jetnikov in seveda predvsem uničevanju.

● Kako je Nemcem uspevalo obvladovati jetnike? Povejte nam kaj o taboriščni upravi in samoupravi.

– Uprava v koncentracijskem taborišču je bila podrejena pristojnemu državnemu vodstvu SS. Vodil jo je višji oficir SS. Poleg tega je bila še interna taboriščna samouprava, ki je bila v rokah jetnikov, izbrala pa jih je SS uprava.

Na čelu jetniške samouprave je bil taboriščni starešina. Bil je odgovorni posrednik taborišča pri upravi SS. Komandatura je namreč želela imeti na tem mestu človeka, ki bi ji bil slepo vdan in bi ga lahko po potrebi uporabili proti jetnikom. Zato so od vsega začetka jetniške funkcije opravljali predvsem kriminalci, 'zeleni', imenovani tako, ker je bil

njihov razpoznavni znak zeleni trikotnik. Kriminalci so bili po večini Nemci, skoraj sami iz mečke človeške družbe, ki so se nenadoma znašli v položaju, da so lahko ukazovali in se sadiščno znašli nad sojetniki. Zato so jih uporabljali za najbolj ostudne posle, predvsem pa za priganjanje jetnikov k delu, pa seveda tudi za pretepanje. V redkih drugih koncentracijskih taboriščih so bili nemški kriminalci tako skoncentrirani kot v Dori. Ker so bili za odgovornejša dela manj sposobni, so jih po dolgem, zagrozenem boju, pa tudi hudimi žrtvami uspeli ponekod izrinuti 'rdeči', to je politični jetniki. Tako je tudi uspelo nemškemu komunistom, jetnikom Buchenwaldu, kateremu je bila Dora sprva podrejena, poslali v Doro nekaj svojih ljudi, da bi zasedli vodilne položaje v jetniški samoupravi. Lahko rečem, da je bilo njihovo zadržanje dostojno kljub pritisku, ki ga je nanje izvajala komandatura. Tako se je na primer 'rdeči' taboriščni starešina, ki bi moral pred nami jetniki obesti prvega jetnika, temu ukazu javno uprl. Seveda so ga takoj odstavili in pozneje v taboriščem zaporu likvidirali. Sicer pa, kot sem že rekel, so v taboriščni samoupravi Dore prevladovali 'zeleni'. Ti so bili starešine barak, v številnih delovnih komandah pa so bili to vodja delovne komande, bolj znan po vzdečku kapo ter predelavci. V Dori na takšen položaj ni bilo Jugoslovancev (razen enega, ki pa ni doživel konca vojne).

● Proti učinkovitosti bomb in raket ste se v Dori bojevali tudi jetniki. Kako ste sabotirali izdelavo raket, saj je znano, da jih veliko ni delovalo?

– Sam nisem delal v tistem delu tovarne, kjer so sestavljali rakete. Tam je delal moj oče. Povedal mi je, da so v interni kontroli pogosto naleteli na prerazne žice, preluknjane cevke in, k čemu so tudi sami pripomogli, skratka, povzročali so drobne okvare, ki zaradi njih rakete niso

delovale, kot je bilo predvideno. Preden so raketo izstrelili, jo je pregledala še vojaška kontrola. Tudi ta je ugotavljala okvare in površno izdelavo in tako so rakete vračali v Doro. Napake so bile deloma posledica sabotaže v montaži, deloma pa slabe kakovosti druge izdelanih sestavnih delov. Da bi sabotaže preprečili, so Nemci jetnike množično obešali, tudi večjo skupino hkrati, na električno dvigalo. Takšne prizore smo morali gledati mimoidoči ob menjavi delovnih skupin. Zastrafevanje pa ni bilo posebno učinkovito, saj smo bili prepričani, da iz Dore zaradi vojaške skrivnosti ni izhoda, da čaka vsakega prej ali slej konec. Upanja je bilo malo. Videl sem toliko mrtvih, da me pogled na obešene sploh ni več pretresel.

● Kdaj ste prišli domov? Ali se vam je po odhodu iz taborišča še kdaj zdelo življenje hudo? Pa še tale: taborišče ves čas hodi za vami. Ste se ga v teh 45 letih sploh osvobodili?

– Mene in del Dorašev so osvobodile angleške čete 15. aprila 1945 v več sto kilometrov oddaljenem Bergen-Belsnu, kjer smo se znašli po evakuaciji Dore. Ta datum mi bo ostal vedno v spominu, tudi zaradi zahrbtnih načrtov Nemcev. Ti so namreč zastrupili kruh in konzerve, ki naj bi jih dobili jetniki, pa so to pravočasno odkrili Angličje. Domov sem se vrnil šele 11. avgusta z železniškim transportom prek Jesenic. Tako hudo kot v taborišču mi po vojni ni bilo nikdar. Je pa taborišče pustilo v meni sledove. Nekateri dogodki iz taborišča so ostali tako zasidrani v mojem duševnem življenju, da se vedno spominim nanje, kadar koli slišim, da se dogajajo stvari, o katerih smo upali, da se ne bodo zgodile več: vietnamska vojna, bližnji vzhod in tudi dogodki pri nas doma. Naše upanje, da se človek nikdar ne bo obnašal več živalsko, je bilo že mnogokrat prizadeto. Ne gre mi npr. v račun, da Židje, ki so toliko pretrpeli v nemških taboriščih, izvajajo tak genocid nad Palestinci. Tega preprosto ne razumem.

● Kako je trpljenje v taboriščih po vašem mnenju prikazano v literaturi, likovni umetnosti in filmu?

– Več je dokumentarne literature, spominskih zapisov; ti so bolj osebne narave kot znanstvena dela, ki pa večkrat spregledajo človeški, psihološki dejavnik. Če je pisal umetnik, kot je npr. naš sotrpin, pisatelj Boris Pahor, mislim, da ima takšno pi-

sanje še večjo vrednost. Več je te literature pri Poljakih in Francozih. Mi imamo zbornike o Buchenwaldu, Auschwitzu, Dachau, Ravensbrücku, nekaj tudi o Mauthausnu. Filmov o taboriščih nisem dosti videl, nekaj na televiziji. Mislim, da je dogodka, še bolj pa tedanje ozračje, težko prikazati. So pa likovniki ohranili nekaj dragocenih pričevanj, v Dori je nastalo nekaj risb Nikolaja Omerze.

● Kako pa ste si v taborišču med seboj pomagali jetniki?

– Med taboriščniki so se spletla pristna prijateljstva. Tam je vladalo tovarništvo in pravem pomenu besede, med seboj smo si delili vse dobro in slabo. Paketovali smo hrano ni bilo. Dobivali so jih le jetniki z območja rajha (nekaj Štajercev, Gorenjcev), v Dori pa smo bili pretežno iz področij, ki so jih okupirali Italijani, v glavnem iz Ljubljanske pokrajine, pa tudi nekaj Primorcev. Ko se srečujemo po vojni, ne moremo pozabiti tega tovarništva, medsebojne pomoči, bodrilne besede. Nič ni bila pomembna narodnost, poklic, izobrazba. Vsi smo bili enaki, čeprav so nas ločevale trikotne barvne oznake: rdeča (politični), zelena (kriminalci), vijolična (Jehovci), črna (delomrzneži), predvsem so bili to Čigani, posebej so bili označeni Židje (z židovsko zvezdo). Na trikotniku je bila oznaka narodnosti ali države: Jugoslovani smo nosili črko J.

Vsako leto se srečamo tisti, ki smo še pri močeh, in vsako leto nas je manj. Naša generacija počasi odhaja. Prav bi bilo, da bi mladina spoznala tudi ta del našega boja – kajti tudi mi smo onemogočali nemški vojaški stroj. Prepričan sem, da bi se 2. svetovna vojna lahko končala drugače, tudi za naše narode, če bi rakete V-2 delovale tako, kot je bilo predvideno in če bi jih lahko prej uporabili. To pa je med drugim onemogočila tudi jetniška raja, kot je zapisal v zborniku Dora njen jetnik Mile Čuček, ki pravi, da je le-tej v zagrozenem boju za V-2 uspelo zmagati nad morilsko SS, ko se je v podzemnih halah pod Kohnsteinom, v katerih se je za ceno lastnih glav več kot desetisoč ur neprenehoma bojevala za vsak vijak, za vsak zvar, vsako cevko, vsako žico, vsak električni spoj ter ji je tako uspelo streti krila raketi V-2 z golimi rokami. Tako je izpolnila tiho prisego o maščevanju, dano desetisočim mrtvih tovarišev, žrtvam lagerskega terorja. Boj torej ni bil zaman.

Pogovarjal se je
STANKO ŠIMENC

Naša dolga in mučna pot se je zaključila v bližnjem velikem vojaškem vežbališču Bergen v neposredni bližini koncentracijskega taborišča Bergen-Belsen. Semkaj so nacisti umaknili tudi del taboriščnikov iz Dore, njenih podružnic in drugih taborišč. Tako sem že drugi dan po prihodu v Bergen našel svojega očeta. Zadnjič sva se videla v Dori pred dvema mesecema. Razjokala sva se od veselja ter se krepko objela. Bila sva nepopisno srečna, da sva se po vseh zapletljajih spet našla, predvsem pa, da sva ostala živa.

Okrog poldne 15. aprila 1945 se je pojavila v taborišču predhodnica angleških čet. Te so nas končno osvobodile in prevzele nadaljnjo skrb za nas. Še nekaj dni je preteklo, preden so se razmere začele počasi normalizirati. Še nekaj dni smo morali stradati, kakor smo stradali pod esesovci. Ti so nam namreč pripravili nevarno past. Računali so, da bomo ob osvoboditvi sestradani planili po štrucih kruha v skladišču, ki pa so jih zastrupili. Predvidnosti angleških čet smo se moralno zahvaliti, da nakana ni uspela. V bližnjem koncentracijskem taborišču Bergen-Belsen pa je prav tedaj tifus močno redčil vrste taboriščnikov, predvsem žensk, med katerimi smo kasneje odkrili tudi nekaj Slovenk.

Zbornik pripoveduje o usodi jetnikov v koncentracijskem taborišču Dora, v eni izmed 60 buchenwaldskih podružnic, v kateri je bilo tudi veliko Slovencev, predvsem s Primorskega.

Ime tega taborišča se ni vtisnilo v spomin svetovne zavesti kot sinonim za nacistični zločin, bilo je komaj kje na obrobju. Vzroki za to so danes nekoliko jasnejši. Taborišče Dora je nastalo 1943, ko so zavezniška množična bombardiranja resno ogrozila nemško vojno proizvodnjo in je le-ta začela iskati rešitev v podzemeljskih obratih. Dora je tako nastala v podzemlju Harza, kamor so Nemci v stiski čez noč preselili bombardirano raketno središče v Peenemündelu. Po nemškem porazu se je medvojni molk nadaljeval, ker so tako levale koristile velikih zmogovalcev, ki so si prilastili nemško skrivnost – proizvodnjo letelcev V-1 in raket V-2, predhodnici raket atomskega obdobja. Kako smo gledali pri nas na preživele taboriščnike, je znano. Končno so zmogli zbrati dokumente in obuditi spomine na holokavst, tudi v imenu številnih tovarišev, ki jih je Dora zlomila.

Ženska v naslanjaču, 1948

tudi deluje), ki natanko ve, kaj hoče, pa je še neko drugo življenje, polno hrepenenja, pričakovanja, razočaranja, obupovanja. Filmski Lang obravnava vse to z neke razdalje; to mu tudi omogoča, da se ne utopi v vsakdanjosti ter da išče svojo resnico neodvisno od drugih. Njegova resnica pa je v fikciji, v tej fikciji pa je tudi gibanje in gibanje je življenje. Njegovo nasprotje je Katarina, Gamikova žena, ki jo je izredno tankočutno predstavila Dragana Mrkić; je božanska, a krhka, v svojem svetu izgubljena ženska, ki sovraži vsako gibanje (tudi tisto v filmu). Oba potrebuje ta fikcijo. Vendar sta njuni fikciji različni: njena je uničevalna in odtujevalna, Langova pa del ustvarjanja. To pa je življenje in pot v večnost. V stvarnem svetu ostane le dr. Gamik, dr. Grossmann, ki slo po ustvarjanju nadomesti s spiritističnimi seansami. Brez mojstrske kamere Tomislava Pinterja ne bi mogli tako razmišljati. S pretanjenostjo v razmerjih svetlobe je oživel Langov duh.

Karpo Godina je imel srečno roko pri izbiri sodelavcev. Velicasta scena Janija Koviča, njej primerni kostumi Alenke Bartlove in glasba bratov Predraga in Mladena Vraneševića so prav gotovo pripomogli k celostni podobi tega zanimivega filma. To je film atraktivne zgodbe, lepe fotografije, dobre glasbe, zanimive montaže ter izbrane igre. Predvsem pa je to film o ljubezni do filma ter o življenju za film, skratka, je umetnosti gibanje-življenje.

MIRJANA BORČIČ

STOJAN TROŠT

Spomini na Doro

Odlomki

Prvo srečanje z nemškim koncentracijskim taboriščem nam je dalo takoj slutiti, da bo tu precej drugače kot v italijanskih taboriščih. Že sam sprejem na železniški postaji v Flossenbürgu je bil dovolj otipljiv dokaz za to. Ko so se odprla vrata živinskih vagonov, so gestapovci najprej spustili v vagone naščuvane pse, ki so marsikoga ohgrizli ter mu raztrgli obleko. Hitro smo morali izstopiti in se razporediti v peterorede. Nato smo odkorakali v taborišče, kjer so nas na zbornem prostoru v poznih večernih urah popolnoma slekli in nam vse pobrali. Ostrigli so nas do gola, nagnali postopoma v kopalnico in po (razužitvi) v umazani vodi v betonski kadi in pod vroče-mrzlo prho oblekli v zebaste cape ter odgnali v karantenski blok. Naslednje dni so se vrstili pogosti apeli ter uvajanje v taboriščni red. Že po nekaj dneh so me dodelili komandi kamnoloma, kjer smo morali ves dan ročno premikati in nakladati velike in težke granitne bloke. Skupina je imela v pomoč en sam železni lomilni drog. Šele tu smo se do kraja zavedeli, kam smo prišli. Toda že po dveh tednih hudega zastraševanja in težkega dela v kamnolomu so nas približno petsto premestili v Buchenwald. Tja sem prispel 21. oktobra 1943. Postal sem številka 32442.

Ob našem prihodu bivalno taborišče v Dori še ni bilo urejeno. Zato smo prve mesece preživeli kot krti pod zemljo. Podzemski rovi v živi skali iz belega apnenca so bili naše delovišče in hkrati bivališče. Bivali smo v treh že izvrtanih podzemskih dvoranah. Spali smo na papirnatih slamaricah. Na tej trdi podlagi si se lahko pokrili s koščkom strganega koca le, če si si ga vsak dan sproti pravočasno priboril.

Težko garanje, večmesečno neprestano bivanje pod zemljo, slab zrak, lakota, žeja in nečloveško poniževanje so kmalu strli tudi telesno odpornost marsikateremu taboriščniku. Zato so mnogi umirali na delu ali pa smo ob odhodu na delo ugotavljali, da so med počitkom kratkomalo za večno zaspali. Takih primerov je bilo dnevno tudi dvajset in več. Zato smo lahko vsak dan gledali, ko so nalagali izpita trupla pokojnih na vagonček in jih kot poštena odvažali do izhoda iz podzemlja, od tam pa v buchenwaldski krematorij. Zaradi takih razmer se je naglo krčilo tudi število jugoslovanskih taboriščnikov.

Ob predlogu kolektivnih pogodb

Kdo zmore zavreti kolo napredka – ali poskus vrnitve v zgodovino...

Na prvi pokongresni seji izvršnega odbora RO sindikata delavcev zgoji, izobraževanju in znanosti so veliko govorili o organiziranosti samostojnosti tega sindikata.

Predstavljen je bil tudi predlog, skratka podana je bila informacija kolektivnih pogodbah. Ker je bilo gradivo razdeljeno pred sestankom, člani še nismo mogli argumentirano razpravljati o tej kočljivi zadevi.

Dr. Jurančič je povedal, da so se ob pripravljanju predloga ozrli tudi čez mejo. Prav, toda predlagana rešitev vse preveč spominja na položaj, kakršnega smo imeli pred 30 leti. Ne samo spominja – to so resnici plačilni razredi, ki so bili po letu 1963 na Slovenskem upravljeni.

Merjenje učiteljevega dela (za ožjo voljo, ne ocenjevanje!) je ljub vsem težavam in spodbijanju civilizacijski dosežek. Ob tem ne morem mimo nekaj stavkov, ki jih je v svojih 'prostitih' objavil Prosvetni delavec: PD 4/87: Mislim, da je razprava o delovni obveznosti pedagoških delavcev NUJNA v osnovnih organizacijah sindikata šol, prav tako pa je nujno, da so k razpravljanju povabljeni tudi drugi.

PD 6/87: Socrealizem, delavec, kmet, udstnik. Zamisel, da sedemnajst let. Sto in ena stvar je spremenjena, razprava učiteljevi delovni obveznosti se nadaljuje... si, ki lahko bistveno vplivajo na šolske predpise, vedo, da oblađujejo armado ljudi, ki se dolej še ni mogla učinkovito organizirati. (Niko Slana)

Ker smo šolniki, tovariš Slana, zaslužite pet (odlično).

Če pa smo šolniki, potem smo to drugi ljudje krvavi pod kožo, potem se vsak bojuje za vrednost svojega dela. Verjetno tudi vi zavajate svoj predmet?!

»V razmerah, ki vzplamtejo, se vselej kaže senca mornarice, ki je med učitelje vrgel volko spora.« (Niko Slana)

Premalo je bilo nosilcev na šolah, ki bi 17 let staro zamisel podreca udeležili. Toda, tovariš Slana, ne obojajte učiteljev! Prav je tako. Naj ne gredo ure in dnevi in dnevi v nič (treba je učinkovito organizirati), da ostaja tudi pri nas kot na drugem regu Mure (vendar bolj naravno in bolj pravično) – le učitelj in učenec povezana s preprostim in zdravim skupnim delom.

PD 8/87: Potem ko so bili uklenjeni plačilni razredi, je za učiteljevo učno obveznost veljalo, da tolikšna, kolikor ima razrednih ur po predmetniku na redni stopnji, na predmetni pa o se že pojavile razlike o ustrezne različice. (Torej že tu azikali!)

Po letu 1970 so nas pristojni začeli učiti, da ne gre več samo za učiteljevo učno obveznost, temveč za učiteljevo delovno obveznost.

Razvoj osnovne šole je pokazal, da so imeli prav. Pojavile so se sestavine učiteljevega dela, ki

jih je treba v šoli opravljati, pa vendar to ni samo pouk. (Govorimo o vzgoji in izobraževanju!)

Učitelji jih opravljamo tudi zdaj, vendar jih ni mogoče enakovredno porazdeliti med vse delavce. (Da pa bi se učitelji ne žrli med seboj zaradi obsega tega dela, ga je treba izmeriti.)

Na šolah so si začeli prizadevati, da bi učiteljevo delovno obveznost urejali normativno. Pri tem pa se pojavljajo velike razlike, in to povzroča med učitelji nemir in nezadovoljstvo.

Vrniti se moram v sedanjost. V omenjeni problematiki gre za dve zadevi:

1. eno so normativi in standardi, po katerih doslej šole dobivajo denar za svojo dejavnost, 2. drugo pa so pravilniki o delitvi OD, po katerih ta denar delijo.

Namen predloga kolektivne pogodbe je seveda jasen in pravičen: v bistvu obe sestavini združiti v eno – dobiti učitelja – državnega uslužbenca. S tem se načelno strinjam.

Vendar, v Sindikalnem poročevalcu ZSSS, št. 4, so v Deklaraciji o kolektivnih pogodbah zapisani tile stavki:

Kolektivne pogodbe kot avtonomni vir prava lahko določajo le višjo raven pravic kot zakonski predpisi. Pri tem pa ni mogoče zniževati že pridobljenih pravic delavcev. Pri sklepanju kolektivnih pogodb bomo dosledno upoštevali splošno priznano načelo 'in favorem', tako da kolektivne pogodbe nižje ravni lahko določajo le višjo raven pravic kot kolektivne pogodbe višje ravni.

Podčrtani stavek si je vredno zapomniti. V mnogih slovenskih osnovnih šolah je merjenje obsega učiteljevega dela že stvarnost.

Če bo tudi na teh šolah uspelo predlagateljem obravnavanega dokumenta »prisiliti« (prisila spet in spet!) delavce šol, da bi take kolektivne pogodbe sprejeli, potem jim bo uspelo zavreti kolo napredka v zgodovino.

In – če se bomo učitelji osnovnih šol s takim razvojem stvari strinjali, potem ostajamo »hlapci, za hlapce rojeni – in vzgojeni«.

JOŽE ŠMID

Osnovnim šolam nova imena

Živimo v času sprememb, ko več tabujev in popolnih resnic. Odstranili smo 'socializem' iz radne oznake republike Slovenije, ukinili pionirsko in mladinsko organizacijo v osnovnih šolah, predelali bomo vse učne sebine in postorili še marsikaj. Kaj pa bi bilo treba narediti imeni nekaterih – večine osnovnih šol v Republiki Sloveniji? Osnovne šole v naši republiki so poimenovane po pesnikih in isateljih, kulturnih delavcih, narodnih herojih, po partizanskih brigadah in nekatere celo po datumih iz zgodovine. Če bi ogledali seznam vseh osnovnih šol v Sloveniji, bi opazili, da nosi to ime več šol, to pa ni prav. Zaradi spremembe v nazivu republike Slovenije morajo vse stanove v naši republiki zamenjati uradne pečate. Ob tem se mi zdi smotno, da bi ob tej priložnosti zamenjali tudi imena nekaterih osnovnih šol. To po-

dročje bi moral urejati zakon, ki bi opredelil, kdo in kako lahko predlaga in sprejme ime šole. Zakon pa bi moral tudi opredeliti, da:

– enakega imena ne more imeti več osnovnih šol v republiki;

– šole ne morejo nositi imena po datumih ali številkah brigad;

– se v republiki Sloveniji vodi register imen šol;

– se uravnoteži število imen osnovnih šol med narodnimi heroji, pesniki in pisatelji in pomembnimi Slovenci, ki zaslužijo, da posamezna osnovna šola nosi njihovo ime.

Ta moj prispevek ni namenjen neki kampanji proti brisanju vsega, kar je, ampak namerava odpraviti nekatere nesmisle, da bi se tudi na tem področju približali civilizirani Evropi.

JOŽE JAZBEC
VIO OŠ NOVO MESTO

Teden, ki popelje šolnike v prihodnost

Worlddidac Expo 90, Basel, 15.–18. 5.

V letu, ki ga je Unesco razglasil za mednarodno leto boja proti nepismenosti, saj je na svetu približno milijarda analfabetov – od teh jih kar 98 odstotkov živi v deželah tretjega sveta (Azija, Afrika, Latinska Amerika), so razstavili v srcu razvitega sveta domala vse, kar zadeva izobraževanje in vzgojo ter z velikimi črkami zapisali sanjsko pedagoško vizijo, naj prihodnost pripada vsem. Po dokaj pogosti slovenski govoric, ki jo je bilo slišati med obiskovalci sejma, si upamo sklepati, da nam je pogled v prihodnost, kamor ga usmerjajo letošnji šolski kačipot, kar pri srcu, saj jo obetajo številne poti, ki so se nedavno otresle ideoloških prometnikov.

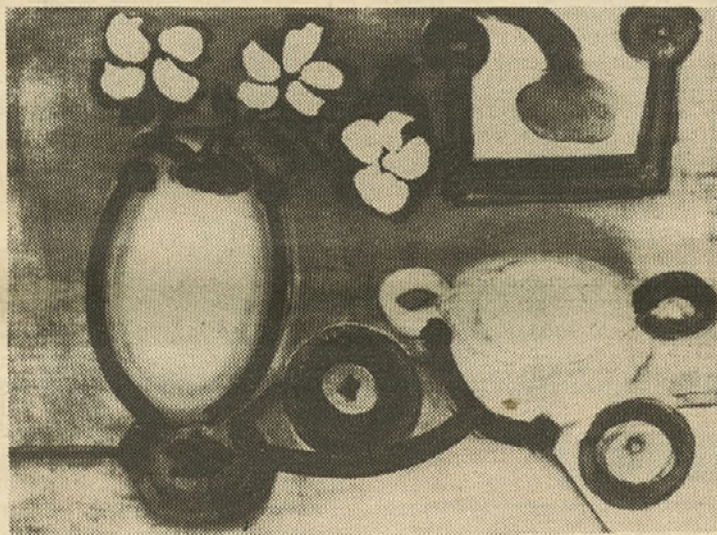
Slovenski šolnik, navajen vsega hudega, se je v Baslu lahko nekaj časa sprehajal po umetnem šolskem rajju, da bo lažje spet hodil po domači zemlji. Ni vse zlato, kar se sveti, tudi na tej razstavi ne, saj trgovci z novci skušajo učitelja s svojimi ponudbami rokohitrsko pridobiti tudi po bližnjici: prepričujejo ga o potrebnosti domala vsakega učila, pa najsi gre za izboljšano klasično ali bleščečo računalniško. Bolj pa je verjeti zelo poudarjeni misli, da si moramo ustvariti vi-

zijo, zaupati vanjo in zanjo storiti vse, kar zmoremo. Brez predsodkov in pomislekov.

Tisti, ki so nam blizu učbeniki, smo se največ ustavljali med šolskimi knjigami, jih ogledovali, prelistavali in tudi kaj malega prebrali. Zanimalo nas je tudi, kako po svetu vrednotijo avtorje teh knjig in milo se nam je storilo ob spominu na deželo Kranjsko. Prav poučno je bilo ugotoviti, da je čedalje manj t. i. predpisane literature. Vse več je obučeniške, priročniške – za učence in učitelje, pravi raj za vse, ki jim je prva šolska stopnička preizkušnja. Nehote pa so prireditelji poskrbeli tudi za zabavo. Vzhodnonemški založnik je med drugim ponujal priročnik za učitelja z naslovom Sovjetska književnost in napredna književnost v kapitalističnih deželah. Med tem smo tisti, ki po sovjetskem merilu ne spadamo niti med socialistične niti med kapitalistične šolnike, z neprikritim nasmehom listali po tem ideološkem spačku, se nenedoma spomnili, da sprenevedanje ni najlepša čednost, saj smo se takšnih enolončnic dodobra naučili na domačih poljanah.

Spet smo na začetku nove poti.

STANKO ŠIMENC

Tihožitje z vazo cvetja, 1949

Vse je bob ob steno

Če še tako negodujemo in opozarjamo, da se številna srečanja in tekmovanja podvajajo, se zadeva ne premakne, zgodovina se ponavlja. Vendar tako ni samo pri odraslih, ampak tudi – in predvsem – pri učencih. Že jeseni smo se jezili, ker sta bila hkrati slaviščno zborovanje in

s tem pa onemogočajo, da bi se lahko bolj množično udeleževali različnih oblik izobraževanja. A odrasli laže potrpiamo, ker lahko tudi izbiramo. Učenec pa je samo postavljen pred dejstvo. Tako se je v aprilu nagrmadilo kar precej tekmovanj, ki so hkrati potekala: tekmovanje iz

je bilo tudi tekmovanje mladih tehnikov in tekmovanje iz računalništva. Kako naj potem učenec pokaže, kaj zmore?! Še bolj napet dan pa je bil za učence 21. aprila; tega dne je bilo republiško tekmovanje iz računalništva, prometno tekmovanje, po običnahu so se pomerili najboljši matematiki, veselošolci pa so pokazali, kako jim je všeč drugačna Vesela šola. So bili res na vsakem tekmovanju lahko najboljši?

Pri tekmovanjih smo tudi sprti z življenjsko zakonitostjo: po končanem pouku smo utrujeni, a od učencev zahtevamo, da kar najbolj zbrano rešujejo naloge – po napornem dnevu in tednu.

Ta neusklajenost se ponavlja že nekaj let in skrajni čas je, da v imenu učencev in za učence sedejo načrtovalci za isto mizo in tako tekmovanja uskladijo. Nujno pa bi bilo misliti tudi na enakomernost porazdelitev preskusov znanja; če hoče biti dober učenec boljši, mora imeti čas, pa tudi počitek. Le tako bodo mladi lahko pokazali, kaj zmorejo. Če pa se bo takšno neurejeno stanje nadaljevalo, se ne smemo čuditi, če bodo tudi najboljše učence razna tekmovanja postala odveč.

JOŽE ZUPAN

Inovacije u nastavi, št. 4/1989

V tej številki posebno opozarjamo na tele prispevke: Funkcija novih informacijskih in obrazovnih tehnologija Bogiča Kneževića. Primena računara u programiranoj nastavi matematike Jovane Živković, Problemska nastava na času hemije Milice Petrović, Motivacija nastavnika za inovacijski rad Snežane Mladenović, Iskustva u primeni videorekordera u nastavi Svetlane Bezdanov itn. Revija izide štirikrat na leto. Uredništvo: Kruševića b. b.

pobude
odmevi

ŠOLSKE REFORMATORJE ČAKA TRDO IN ZAHTEVNO DELO

Vedrino za vse učence

Bolj kot pričakovane formalne spremembe vzgojno-izobraževalnega sistema so pomembne vsebinske spremembe v predmetnikih, predvsem pa v učnih načrtih. To velja za vse tri ravni našega šolstva: od osnovnega do visokega. Brez temeljite revizije in dopolnitev, pa tudi primerne predpisane obsega vzgojno-izobraževalnih vsebin in metod dela ne moremo pričakovati zelenih uspehov v osnovni šoli, ne v ponovno poimenovanih gimnazijah, tehniških in poklicnih šolah, pa tudi ne na višjih stopnjah. Šolske reformatorje čaka trdo in zahtevno delo. Nekaj pa bi morali vendarle upoštevati kot vodilo: v našo šolo se mora vrniti vedrina za vse učence. Pravilen odmerek nujnega znanja mora pripomoči, da si učenci res pridobijo splošno znanje, saj to sooblikuje kulturnega in delovnega človeka. Vzgjajamo za jutri, zato morajo učne vsebine ustrezati potrebam prihodnosti.

V tem razmišljanju se omejujem le na nujne splošne vzgojno-izobraževalne vsebine, ki morajo najti svoje mesto v učnih načrtih v osnovni, srednji in celo na višji in visoki šoli. Vsebine, ki jih ne razvrščam ne po stopnjah šol ne po učnih predmetih, jih ne vrednotimo s številom učnih ur, ne nakazujem ustreznih metod ne učnih pripomočkov itn. Vsem rodovom moramo dati trdne temelje splošne vzgojenosti in delavnosti. Armenski pregovor pravi: Brušen kamen ne ostane na zemlji! Z vzgojno-izobraževalnimi vsebinami pa brusimo najlahtnejše kamne.

Prednost dajem npr. vzgoji. Vzgojno-izobraževalne vsebine morajo učencu odkrivati vrednote, dati smisel življenja ter privzgojiti temeljna načela za človekovo ravnanje in duhovno življenje. Za osrečevanje človeka obstajajo zgodovinsko preverjene zahteve, etične vrednote, ki človeku pomagajo na življenjski poti. Brez notranje duhovne moči ni težko zabresti z močvirja brezsmiselnosti, pesimizma, razočaranja, morda končanja. Katera jedra prihodnje nprav-

stvene vzgoje naj bodo vpeta v vzgojno-izobraževalni proces – to je zadeva strokovnjakov – a odločna zahteva razvijajoče se pluralistične družbe.

Pod npr. vzgojo uvrščam vsebine, ki vzgajajo mladino za čim boljše, iskrene odnose med ljudmi na vseh mogočih ravneh. Le s takšnimi odnosi pokažemo, da smo ljudje, pa naj gre za odnose med starši in otroki, starimi in mladimi, pripadniki enega in drugega naroda, vere, svetovnega nazora itn.

Vzgoja mora izkoreniniti zlo in sovražstvo – tega pa je žal vse preveč.

Naj nas ne bo sram pogniti iz ropotarnice nekdanjih šol učne načrte o bontonu. Na vsakem koraku lahko ugotavljamo, kako zanemarjeno je to področje vzgoje. Ne mislim, da bi mladino vzgajali po preživelih vzorcih – lepo vedenje nam je potrebno v katerem koli okolju, da s tem dokazujemo svojo kulturnost. To ni malomeščanščina – to je nuja vsake družbe.

Vsebinske spremembe dela v šolah morajo poglobiti in razširiti kulturno vzgojo. Ta mora biti vpeta prav v vse vzgojno-izobraževalne predmete humanističnih področij: od materinščine pa vse do 'domoznanstva'. Naj osvetlim to misel le z nekaj zgledi: prav žaljivo je neznanje materne jezika v govoru in pisavi. Kaj je za povprečnega občana pomembnejše, da pozna – smeri morskih tokov v Atlantiku, ali značilnosti in etnografske vrednote posameznih predelov svoje domovine? V sklop te vzgoje mora priti gradivo, ki mlademu človeku privzgaja estetski čut, vrednotenje narodnega blaga, folklor, etnologije in še marsikaj. Kdor ne pozna svoje domovine, je tudi ljubiti ne more.

Ze otrok mora spoznavati temelje estetike. Področja so razsežna, pa naj gre za likovno, glasbeno ali jezikovno oblikovanje misli in razmišljanja ali za spoznavanje lepote narave. Občutja lepote človeka plemenitijo, ga spodbujajo k nenehnemu iskanju, k odkrivanju, prisvajanju. Brez oza-veščenosti gledamo in ne vidimo – le-pote beže mimo nas.

Zavržimo papirnato zdravstveno vzgojo! Družina je prva poklicana, da otroku privzgoji elementarne zdravstvene navade. Šola mora to le dodelovati za tako osebno življenje, da se izogibamo škodljivemu in uporabimo vse, kar je dobro za telesno in duševno zdravje. Zdravstvena ozaveščenost veliko pripomore k sreči posameznika in naroda. Učence v šolah je treba temeljito poučiti o spolnosti, splavu, aidsu in o drugih težavah današnjega časa. Na tem področju bi morala šola narediti bistveno več kot doslej. Pomislimo na osebne tragedije posameznikov. Slaba je šola, ki vzgoji na stotine znanstvenikov, ni pa vzgojila in poučila posameznika o prvinah, o načinu življenja.

Ali bo prometna vzgoja še naprej le neka občasna dejavnost po naših šolah? Ali bodo znanje s tega področja še naprej dobivali le kandidati za vozišne izpite? Grozljive so številke o prometnih nesrečah ljudi vseh starosti, in še posebno o žrtvah otrok. Šola mora na vseh ravneh ti-sočkrat bolj zavzeto delovati in vcepiti učencem občutje nevarnosti v okolju, kjer se gibljejo. Ta vzgoja mora biti tako močna, da se bo otrok podzvestno izogibal vsem čerem, ki skrivajo nevarnosti. Tako ozaveščen otrok bo zrasel v človeka, ki se bo npr. tudi kot kasnejši voznik vedel bistveno drugače in narodna tragedija bo precej manjša.

Ves šolski sistem mora učence vzgajati za delo in v spoštovanju dela. Tudi šolsko delo, igra, telovadba, izlet idr. privzgaja otroku občutek dolžnosti za smotno izrabo časa, umskih in telesnih sposobnosti. Ze otrok mora dobiti občutek, da pametno uporabi vsak trenutek dneva, da bo znal prepoznati dolgačas, ki je pravi strup za človeka. Spoznati mora, da lahko živimo le z delom, da je vsako delo potrebno in častno.

Navrgel sem le nekaj misli o nujnih jedrih vzgoje, čeprav jih je v resnici še veliko več. Nisem omenil ekologije, pa – če hočete – lepomisla. Iskati moramo pota za duhovno rast naših otrok, da bodo znali bolj vedro gledati na svet in življenje, navsezadnje tudi zato, da bodo odnosi med ljudmi boljše.

MILAN DETELA

iz prakse za prakso

Bralna značka tako in drugače

Na osnovni šoli »Baza 20« Dolenske Toplice poteka letos že 23. leto tekmovanje za bralno značko. Učenci tekmujejo kar za tri bralne značke: Župančičevo kot primarno, Zmajevu in Gašperjevo, pred leti pa so začeli tekmovati tudi za Ribičičevo jubilejno značko. Vsako leto jih pripravljamo tudi na tekmovanje za Cankarjevo priznanje – tekmovanje v znanju materinsčine.

Takoj na začetku moram omeniti, da smo pred leti bralno značko organizirali kot interesno dejavnost, v kateri sodelujejo vsi učenci šole in učitelji slovenskega jezika ter knjižničar kot organizator in mentor bralne značke. Program Župančičeve bralne značke obsega več kot dvajset naslovov leposlovnih in poljudnih del in pesniško zbirko (vse knjige so dela slovenskih avtorjev). Učenci samostojno izbirajo knjige in prihajajo na pogo-vore ali dajo pisni izdelek svoji učiteljici slovenskega jezika. Čedalje manj knjig si sposojajo v knjižnici; to kaže, da skrb za svoje knjižnice in jih bogatijo.

Učenci tudi zelo radi posegajo po delih za Zmajevu bralno značko, saj si jih kar tri četrtine pridobi po dve bralni znački. Množično berejo še za Gašperjevo bralno značko, da si pridobe za nagrado izlet v Avstrijo in Italijo. Lani smo bili gostje Zmajevih otroških iger v Novem Sadu, Slovenijo pa smo zastopali tudi na srečanju Zmajevih šol Jugoslavije, ki je bilo maja lani v nadse gostoljubnem vojvodinskem mestecu Kovin.

Naj navedem še nekaj težav, s katerimi se ubadamo mentorji in organizatorica bralne značke:

- Mentorjem je za to plemenito in humano delo vsekakor priznanega premalo časa, pri tem mislim, da bi bilo nujno treba mentorju nameniti malo časa tudi za branje knjig.
- Pri delu za bralno značko bi nujno morali sodelovati tudi drugi učitelji, ne pa ga prepustiti zgolj slavistom in knjižničarju. Pri delu za Gašperjevo bralno značko bi morali sodelovati učitelji zgodovine, saj tudi gradivo za to značko obsega zgodovinsko tematiko.

• Več pozornosti bi morali nameniti mentorjem bralnih značk in jih ob kakšni priložnosti tudi nagraditi. Še posebno prihodnje šolsko leto, ko bomo v Sloveniji praznovali 30-letnico bralne značke.

• Velik problem v šolskih knjižnicah je tudi nakup zadostnega števila knjig za bralno značko, saj navadno za nakup novih knjig zmanjka denarja, knjižni daril pa je po šolah čedalje manj.

Na začetku in ob koncu tekmovanja pripravimo manjšo slovesnost in povabimo besedne in likovne umetnike. Na ta srečanja se temeljito pripravimo. Mladinska knjiga iz Novega mesta pa nam vsako leto maja pripravi v bližnjem Zdravilišču enotedenski knjižni sejmi; to dokazuje, da šola, krajevna skupnost in bližnja Mladinska knjiga lepo sodelujejo...

Naj naštavam težave ali hvalim dobre stvari bralne značke, naj bo tako ali drugače, res je, da je lahko dober mentor in organizator bralne značke le tisti, ki to delo opravlja s srcem in je predan takemu delu, saj zahteva veliko zbranosti, odgovornosti in truda. Na koncu moram pohvaliti Zvezo borcev Slovenije v Ljubljani, ki pripravlja zelo dobra posvetovanja za mentorje, jih usmerja in daje ustrezna navodila.

MARIJA TURK

ALPSKI RAZISKOVALNI TABORI

Pet let raziskovanj

Pet let delovanja alpskega mladinskega raziskovalnega tabora na Tolminskem je obletnica, ki zasluži, da ob njej na kratko predstavimo naše delo pri njihovi organizaciji in izpeljavi.

Sprva je bil namen organizacije alpskih raziskovalnih taborov predvsem seznaniti mlade z raziskovalnimi metodami, ugotavljanje in reševanje znanstvenih problemov, predvsem pa druženje mladih iz vse Slovenije. S poglobljenim delom priza-

devnih mentorjev pa smo dosegli, da so se mentorji začeli dodatno poglobljeno izobraževati, saj morajo ob pripravah na tabor in tudi kasneje pri delu samem streti prenekateri trd oreh raziskovalnega dela. Poleg tega smo spodbudili okolje raziskovanja, da si je dodatno samostojno prizadevalo pridobiti in hraniti podatke o sedanosti in preteklosti. V ljudeh smo spodbudili zavest, da je v krajih, kjer živijo, družbenozgodovinsko in naravno bogatstvo. Dosegli smo tudi nadrobnejše spoznavanje okolja v neuradnem delu – na taboru (izleti, obiski v delovnih organizacijah).

Vsebinska raziskovalnega dela je bila povečini podrejena zanimanju mentorjev. Na vseh petih dozdajšnjih taborih so bila znanstvena področja zastopana interdisciplinarno. To je dodatno obogatilo znanje udeležencev, saj so se vsebine raziskovanja močno prepletale in dopolnjevale.

Da so izsledki raziskav zanimivi tudi za širšo javnost, je potrdilo precejšnje zanimanje ustanov na Tolminskem po nadaljevanju dela na taborih.

Kako smo organizirali tabore

Prostovoljna raziskovalna dejavnost, veselje do raziskovalnega dela in ustvarjalnosti – to so bili poglobljeni motivi organizatorjev in mentorjev pri organizaciji in izvedbi taborov.

Zaradi razumevanja okolja je bilo pri organizaciji naših taborov bivanje ustrezno rešeno. Udeleženci so bivali v vojno-rekreativnem centru v Bovcu, v vzgojno-izobraževalnem zavodu in v dijaškem domu v Tolminu. Delovne prostore sta dali na voljo šoli v Bovcu in Tolminu, ki sta tako opravili svojo vlogo tudi med poletnimi počitnicami.

K našemu taboru smo pritegnili poleg ZOTKS, v sklopu katere tabori delujejo in ki prispeva zanje največ denarja, tudi občinsko raziskovalno skupnost Tolmin, ter sponzorje, ki so s svojim prispevkom pripomogli k boljši opremljenosti udeležencev. Čeprav naj bi na taborih dosegali največje učinke z uporabo skromnejših sredstev, smo ves čas skrbeli za nenehno tehnološko rast. Od prvega tabora smo uporabljali računalnike, ki so na koncu taborov močno olajšali objavo izidov. Največ dela z računalniki na taborih opravijo učenci, ki to obvladajo iz rednega šolanja.

Na taborih ni bilo težav z udeležbo učencev mentorjev in študentov v vlogi pomočnikov mentorjev. Poleg pisca tega članka so sodelovali še učitelji srednje šole v Tolminu prof. Helena Čujec Stres, prof. Janez Dolenc, prof. Stane Kovač, prof. inž. Miran Drole, in učitelji z osnovnih šol v Tolminu – Martina Benedejčič, na Mostu na Soči, Marjana Barbič in na Dobrovi prof. Peter Stres, etnologinja Inga Brežigar Miklavčič in Katja Kogej iz Goriskega muzeja. Na vseh taborih je sodeloval njihov pobudnik, duhovni in strokovni vodja prof. dr. Jurij Kunaver z oddelka za geografijo na Filozofski fakulteti.

Udeležba srednješolcev iz bolj oddaljenih krajev kaže, da želijo učenci bivati v krajih, ki so jim prostorsko najbolj oddaljeni in nepoznani. Prijetno in delovno ozračje na taborih je pripomoglo, da so se nekateri učenci večkrat vračali na tabor. Za študente je bilo sodelovanje na taborih najboljša praksa in bogata izkušnja za prihodnje pedagoško ali raziskovalno delo.

Delo je potekalo v tehle skupinah:

- fizičnogeografska je raziskovala snežne plazove, podnebne posebnosti, naravno dediščino, geomorfološke značilnosti Bovškega in doline Tolminske;
- geološka je zbiral vzorce kamnin;
- družbenogeografska se je

Književna didaktika pod drobnogledom

Piše Boža Krakar-Vogel

Razumevanje literarnega razvoja in celostno uresničevanje književno-vzgojnih smotrov

Kot je bilo v poglavju o književnovzgojnih smotrih že zapisano, se učencem razumevanje literarnega razvoja omogoča predvsem z diahronim načinom obravnave književnega dela, z obravnavo po literarnozgodovinskem načelu torej (gl. B. Krakar-Vogel, Smotri, vsebine in metode pouka književnosti, JIS 1988/89, št. 4-5). Spoznavanje književnosti iz razvojnega zornega kota po eni strani dopolnjuje interpretacijo književnega dela kot posameznosti, kakršna je cilj metodičnega sistema šolske interpretacije, ter tako pripomore k razvijanju bralne sposobnosti in kulture: »Zgodovinski pristop nam razkrije zunanja in notranja gibalna literarnih pojavov... globlja razumevanja kot zgolj nagon osebnega okusa in izbiranja.« (Sodobna slovenska književnost v srednji šoli, B. Paternu, Lirika, JIS 1970/71, št. 3, 51.) Po drugi strani pa spoznavanje književnorazvojnih stalnic in spremenljivk omogoča razumevanje književnosti kot kulturno in narodnozgodovinskega pojava; to pa je zaradi narodotvorne vloge slovenske književnosti za nas še posebno pomembno. – O pomembnosti literarnozgodovinskega vidika poučevanja književnosti pri nas priča tudi dejstvo, da ga ni spodbujala nobena šolska reforma. V naši šolski praksi je stalnica, v preteklosti pa v srednji šoli celo edini način poučevanja književnosti (proti pretirani faktografskosti takega poučevanja že ves čas nastopajo strokovnjaki in mnogi praktiki).

Ko se torej v višjih razredih osnovne šole razvoju bralne sposobnosti in kulture kot cilj pridruži še razumevanje književnega razvoja, mora učitelj vzporedno skrbeti za več reči: za interpretacijo literarnih del (celostno ali delno, ob tem pa za literarno teorijo iz zornega kota rabe in urejanja v sistem ter potrebne literarnozgodovinske podatke) in za prikaz literarnorazvojnega sistema slovenske, svetovne in drugih jugoslovanskih književnosti: »Učni proces naj bi tako zajel vse stopnje spoznavanja stvari, od najbolj abstraktne, to je shematično urejevalne, do najbolj žive in neposredne.« (B. Paternu, nav. čl., 52.) Usklajevanje vseh teh nalog pa je zapleteno početje in zahteva zelo premišljeno časovno in globinsko razporeditev učne snovi. Nekatera izhodišča za prakso nakazuje stroka: »Zdi se, da je edina možnost nekakšen kompromis... Vrsto pojavov in procesov bo pač treba obravnavati le na ravni najbolj splošne informacije, s tem pa hraniti čas za to, da se lahko na posameznih mestih zavrtamo, zagrizemo globlje k bistvu stvari...« (S. Fatur, O šolski interpretaciji leposlovnega besedila, JIS 1976/77, št. 7, 208.) Da je pri usklajevanju teh nalog potrebno premišljeno tehtanje med sintezo (vsekar) pa tudi z branjem ponazorjeno informacijo, ki vsebuje v oznakah literarnozgodovinskih obdobj med drugim, »dialektične zakonitosti zgodovinskega in družbenega razvoja«, podprto z »osnovnimi zgodovinskimi in življenjskimi podatki«, in šolsko interpretacijo, nam pove že tudi tedaj zavrtni Osnutek učnega načrta za pouk književnosti na srednjih

šolah (JIS 1973/74, št. 3, 102). Ta osnutek predvideva (za srednjo šolo) tudi razmerje med obema temeljnima metodama spoznavanja književnosti:

2/5 časa naj bi namenili informacijam, 3/5 pa interpretaciji del, ki pa prav tako prinaša literarnozgodovinska spoznanja (torej se tudi razumevanje literarnega razvoja uresničuje z branjem besedil, ne le s predavanji). Osnutek prav tako precej konkretno določa, v čem je učitelj svoboden in v čem ni: »Predvsem je potrebno, da učitelj disciplinirano preide vse učnosovne faze pouka v okviru ciklične označenega števila ur (namen npr. romantiki toliko ur, kot jih je v načrtu predvidenih, op. pis.)... še zmeraj pa dopušča (taka časovna omejitev učnih tem, op. pis.) razmah učiteljevih nagnjenj in pedagoške ustvarjalnosti znotraj posameznih enot« (102) – to je, da lahko učitelj sam določi v svojem delovnem načrtu, kaj bo v okviru razpoložljivih ur za določeno temo obravnaval podrobno, kaj informativno, pa tudi, kaj bo izpustil.

Tako ta osnutek v marsičem udejanja misli, ki jih je o učiteljevi samostojnosti zapisal Metod Resman (Prosv. delavec, 23. aprila 1990, št. 7): »Gre torej za učiteljevo strokovno samostojnost... Učitelj mora (skupaj z učenci) imeti določen manevrski prostor za oblikovanje vsebin pouka... Vendar pa bo »učiteljeva samostojnost kot samovolja (podč. pis.) zmeraj omejena z določenimi, družbeno opredeljenimi standardi.«

Z uveljavljanjem učiteljeve strokovne svobode (v okviru razpoložljivega) pa postaja dvomljiva natančna standardizacija znanja / s tem pa tudi zgolj eksterno preverjanje pri maturi).

Vse zapisano pa ponuja naslednje sklepe: S sistematičnim premišljenim organiziranim delom, časovno razporeditvijo in pedagoško diferenciacijo snovi je mogoče na višji stopnji osnovne šole in v srednji šoli uresničevati oba temeljna književnovzgojna smotra in pri tem uporabljati oba glavna pristopa – interpretacijo posameznega književnega dela in sintetično informacijo o obsežnejših sklopih vprašani. Konkretne rešitve v praksi (npr. v Kosovi Književnosti) pa kažejo, da gre tudi pri interpretaciji vsaj za dve ravni: a) za temeljitostjo oz. celostno, ki pritegne čim več možnih prvin tako pri analizi kot pri sintezi in vrednotenju spoznanj – takih obravnava je lahko pri pouku sorazmerno malo; b) za delno interpretacijo, ki razčlenjuje le poglavitne razvojne stalnice in spremenljivke književnega dela oz. odlomka, s čimer omogoča primerjavo z drugimi deli in njegovo umestitev v razvojni lok. Skratka: pouk književnosti naj bi potekal na treh soodvisnih ravneh: na ravni informativnih sintez ter na ravni celostne in delne interpretacije. Spoznavna pot pa je zdaj induktivna zdaj deduktivna.

Za operativizacijo teh načel je lahko bolj ali manj podrobno poskrbljeno »od zgoraj«, z učnimi načrti in različnimi priročniki. Noben zunanji predpis pa ne bo odrešil učitelja lastnega strokovnega (kar pomeni tudi didaktično-metodičnega) premisleka. Zanj pa mora biti učitelj strokovno usposobljen in družbeno (ne le materialno) motiviran.

ukvarjala z izrabo tal, značilnostmi prebivalstva na Bovškem, gostinsko ponudbo Tolminske in obmejnosti;

– jezikovna je preučevala bovški in tolminski govor, zbiranje besed za slovar obeh narečij, zemljepisna imena na Bovškem in v dolini Tolminke;

– etnološka se je ukvarjala z etnološko podobo Bovškega, planinskim pašništvom in nabiralništvom, pripovedništvom in pravljicam;

– zgodovinska je ugotavljala posledice prve svetovne vojne, Soško fronto, Bovško in Tolminsko pod italijansko okupacijo in med drugo vojno, kulturna dediščina Tolmina in zapisovala pričevanja internirancev s tega območja;

– fizikalna skupina pa je opravljala razne meritve na reki Tolminki.

Metode dela so pri vseh skupinah podrejene vsebini in ciljem raziskovanja. Bistvena značilnost vseh skupin je timsko delo. Uspeh pa je odvisen predvsem od mentorjeve zavzetosti.

Izidi raziskovanj so delno predstavljeni na razstavah; te so tisti del taborov, s katerimi se udeleženci največ ukvarjali, na koncu pa prinesejo tudi največ zadovoljstva, saj je tam širšemu občinstvu prikazan dosežek desetdnevnega trdega dela.

Trajnejša predstavitev dosežkov dela na prvih treh taborih pa je bila po tretjem v publikaciji Pokrajina in ljudje na Bovškem leta 1988, kjer so avtorji – mentorji ali njihovi pomočniki – opisali vsa nova spoznanja, ki so se izoblikovala pri delu z mladimi na terenu.

Vsi predmeti raziskovalnih taborov v Zgornjem Posočju so hranjeni v zemljepisni učilnici srednje šole v Tolminu, saj je tako to gradivo

- dostopno vsem, ki bi jih dosegli spodbudili k nadaljnjemu raziskovanju in ne bi trtili moči s ponovnim zbiranjem gradiva,
- dostopno mentorjem, ki bi želeli še poglobiti svoje delo, in
- dostopno mladim, ki tako spoznajo delo vrstnikov na taborih;

– to jih lahko motivira uspešno delo pri pouku, nekatere pa tudi za udeležbo na taborih.

Pomen raziskovalnih taborov za Zgornje Posočje

Neprenehno spremljanje dogajanja v prostoru Zgornjega Posočja in ugotavljanje nekaterih naravnih prvin, ki naj bi jih družba drugače vrednotila, je zelo pomembno predvsem za načrtovanje razvoja v občini Tolmin.

Velikega pomena je tudi bogatitev našega vedenja o preteklosti. Nekatera pričevanja, zbrana dokazi, gradivo idr., so neprecenljive vrednosti, saj nam lahko povedo marsikaj o tem, kako človek živel in preživel vsa stoletja. Da bi še bolje spoznali vse, kar nas obdaja, bo treba raziskovanja razširiti z biološko, arheološko in geološko skupinami, ter se podatki na manj obdelanih območjih v dolino Idrijce razširjati.

Ne moremo mimo dejstva, da raziskovanja na taborih odpirajo probleme, ki se jih na Tolminskem zelo zavedamo, ne moremo jih pa zmeraj sami reševati. Da se bodo problematike obrtnih mejnih območij zavedali ljudje po vsej Sloveniji, je treba o njej pisati in govoriti. Zato obiščejo naše tabore tudi člani karji in poročajo o tej aktualni problematiki.

Na teh taborih so mladi dokazali in potrdili, da so motivirani in pod dobrim strokovnim vodstvom sposobni izpeljati zaupanje jim raziskovalno nalogo. K temu pripomore predvsem način dela na taborih, ki je za mlade zanimiv in jim je blizu. Tako pridobijo znanje je trajnejše od tistega, ki ga dobijo v šolah. Tako delo kaže nove poti do cilja tudi učiteljem, saj bosta drugače bolj ustvarjalni šoli prihodnosti – oboja – učitelj in učenec – odgovorna za dosego ciljev, ki so si jih zastavili.

RADOVAN LIPUŠČEK

Francoise na sjvem ozadju, 1950.

Drugačni časi, spremenjene vrednote

O nekaterih nevarnih vrednotnih pojavih v pedagoški praksi

Vrednote, bodisi opazovane na družbeni bodisi individualni ravni, doživljajo v današnjem obdobju zaradi raznoterih vzrokov v svojih strukturalnih sestavnih korenite spremembe. Povedano ne velja le za našo družbo, temveč tudi za ves svet. Aksiologi, pa ne le ti, upravičeno opozarjajo, da je treba znova opredeliti vlogo tradicije v prihodnjem družbenem razvoju.

Spremembe vrednot, kot že poudarjeno, zadevajo tudi naš družbeni prostor. Vanj prodira nova političnost, stare vrednote se pojavljajo v novih družbenih okoliščinah, nove pa so v vseh prvinah nedodelane. Človeku se zastavljajo vprašanja: kako se bo rešilo medsebojno razmerje med starimi in novimi vrednotami?

V korist novih vrednot? Kakšna bo lestvica novih družbenih vrednot? Ali in kako bodo zadovoljene praznine, ki se pojavljajo v vrednotah? Na vprašanja ne bomo poskusili predvideti odgovorov; opozorimo le na to, da se vse opisane spremembe zrcalijo tudi v šoli in vplivajo na učenčovo zavest. In že smo pri pojavljajočem se središčnem vprašanju: kako naj v takšnih okoliščinah, ko se vrednote tako izrazito preobražajo, opravi svoje delo učitelj? Kako naj učenčovo osebnost vrednotno plemenitimo? Kako naj učenca v kriznem obdobju vendarle vzgaja k vrednotam, ki so tako zelo pomembna sestavina za oblikovanje osebnosti.

Opozorili smo že, da doživlja v današnjem obdobju vrednotni pojav tako v svetovnem kot našem družbenem prostoru svoje globinske preobrazbe. Le-te tudi odsevajo v naši pedagoški praksi in se mnogokrat izražajo v negativnih pojavih, ki jih lahko (po)imenujemo: vrednotna apatija, vrednotni relativizem, vrednotni nihilizem. V današnjem, kriznem obdobju se vrednote spre-

minjajo; te spremembe pa lahko učinkujejo na mlado učenčovo osebnost prav dezintegracijsko. Verjetno se bodo te spremembe v prihodnje stopnjevale in tudi zaostrovale. To napoveduje tudi razmišljanje dr. Antona Trstenjaka: »Te premaknitve moralnih vrednot utegnejo iti še dalje. V spremenjenih življenjskih okoliščinah, ko se družbene razmere (sistem) zelo spremenijo, imajo ljudje tudi do etičnih vrednot drugačno stališče; v obeh primerih pa lahko pravilno vrednotijo. Razmere so se spremenile, zato pa se spremenijo tudi človekovi odnosi do vrednot, in sicer tako daleč, da je prejšnja vrednota izgubila svojo vrednost in postala za ljudi morebiti celo breme.« (Človek vrednostno bitje, Sodobna pedagogika, Ljubljana 1989, št. 5-6, str. 225.)

Vsebinsko navedenih negativnih vrednotnih pojavov, za katere menimo, da so zelo nevarni, če se pojavijo v naši pedagoški praksi. Pod pojmom **vrednotna apatija** razumemo učenčev odpor do vrednotnega pojasa.

Z **vrednotnim relativizmom** označujemo obstoj nejasne slike pri učenju, kaj so resnično tiste prave vrednote. To je nevarno predvsem za mladino, ki navadno ne zna prav ločevati in gre predaleč. Vse se ji dozdeva zelo relativno in spremenljivo, tako da v svojem vrednotenju ne pride nikoli do neke trdne norme, do nečesa, ob čemer se morajo še tako spremenjene razmere ustaviti. Gre za etične norme, ki morajo imeti kljub spremenljivim razmeram in razumljivo spremenjenim vedenjskim usmerjenostim ali držam konec koncev vendarle neko Arhimedovo točko, nekaj absolutnega, ker sicer se lahko etično vrednotenje tako zvedeni, da ima vsak 'prav' čeprav vsi narobe ravna. (Dr. Anton Trstenjak, prav tam.)

Pa tudi **vrednotni nihilizem** nam pomeni učenčovo nejasno razumevanje (nihanje), katere vrednota je zanj resnično tista prava, najbolj sprejemljiva.

Od kod lahko (tudi) izvirajo navedeni pojavi? Prav iz učiteljeve nejasne osebne predstave, kaj je vrednota. To pa je lahko zelo nevarno.

Tudi obdobje nastopajoče pluralistične družbe zahteva vzgojo za vrednote k temeljnim človečnim vrednotam. Učitelj bo imel pri tem nedvomno zelo težavno nalogo tako po strokovni kot didaktični strani. Temeljni, prevladujoči didaktični prijem, ki ga bo moral uporabljati, bo dialog. Dialog, v katerem bo (tudi) razvijal učenčovo sposobnost za razlikovanje pravih (avtentičnih) vrednot od tistih, ki to niso (psevdo-vrednot). Takšen dialog bo torej zahteval strokovno in didaktično zelo razgledanega učitelja. Učitelja, ki bo tudi dopuščal učenču postavljati vprašanja; ki sicer ne bo znal v vsakem trenutku odgovorjati učenču na postavljena

vprašanja, reševati njegovih dvomov in problemov. Temeljito razmišljanje o teoretiki torej in praktika obenem. Mlade muči danes predvsem to, da dobivajo vse preveč informacij, njihov smisel pa ostaja nepojasnen. Ob tem opredeljevanju njihovega smisla bo torej učiteljevo delo še težavnejše, po drugi strani pa mogoče prijetnejše kot je danes in bolj izzivalno.

Sklenimo: vrednota ima v učenčevem življenju veliko pomembnih nalog, ki se dialektično prepletajo in vplivajo ena na drugo. Prav ta pojav v današnjem času mnogokrat zelo silovito spreminja svojo naravo. Njegove spremembe tudi lahko vodijo do zelo nevarnih pojavov v pedagoški praksi. Pojavov, ki jih lahko (po)imenujemo: vrednotna apatija, vrednotni relativizem, vrednotni nihilizem. Učiteljeva naloga je, da jih v svojem pedagoškem delu premaga; to pa pomeni, da vrednotam ponovno najde ustrezen smisel.

ALOJZIJA ŽIDAN

Golob v letu, črno ozadje, 1950

O testih objektivnega tipa

Ali me ljubiš? Obkroži DA ali NE

Hitim po šolskem hodniku in zagledam kolegico Mario, ki se mi na široko smeji.

»Živio, Marta! Danes si pa očito dobre volje!«

»Preberi tole!«. V roke mi potisne rožnato kuvert. Pod sličico punčke v klobučku že na kuverti piše: »Ljubim te!«

Ni sicer lepo odpirati ljubezenskih pisem, četudi jih napiše desetletna četrtošolka, a kaj hočemo, včasih je radovednost močnejša od pravil bon-tona.

»Končno sem se odločila.« Tudi to piše na kuvertu.

Iz kuverte se vsujejo slikice »I love snoopy« in zraven pripis: Te slikice so zate! Za mojega fanta! In že sledi vsebina pisma:

»Ljubim te tako globoko, kakor slon dvigne svoj rilec visoko. Odpiši mi. Ali me ljubiš?«

Obkroži da ali ne.

I love you.«

Četrty razred! Ob tem izvirnem pismu sem še jaz postala dobre volje in z Mario sva se zaklepetali. To vsekakor ni prvo ljubezensko priznanje, ki ga je Marta v letih svojega poučevanja prestregla med učenci. Naštevam mi visoko letete in visoko doneče umotvornosti v prozi in poeziji.

Zakaj toliko o tem pismu? Ne zato, da bi razkrivala skrivnosti mladih, ampak prav zaradi navodila: Me ljubiš? Obkroži: DA ali NE.

So testi objektivnega tipa res segli tako globoko? Ker imam tovrstne preskuse tako zelo v želodcu, bi si danes rada s tem člankom malce olajšala dušo.

»Učenci, kaj ko bi pisali test v torek?« predlagam svojim šestošolcem med poukom angleščine.

»Ne, tovarišica, v torek pišemo matematiko!«

Ko ugotovim, da v ponedeljek pišejo zgodovino, v sredo slovenščino, v četrtek zemljepis, v petek biologijo, se mi zvrsti in slovesno naznanim: »Učenci, testa sploh ne bomo pisali.

Prinesla bom knjižice in slovarje in bomo prevajali. Prevod pa bom potem ocenila.«

»Bravo, tovarišica!« »Meni tisto knjižico o prvem aprilu!« »Meni pa Don Kihota!«

V torek prinesem v razred polno naročje različnih slikanic, tudi slovarjev je dovolj – za vsako klop po eden. Med veselim živ-zavom začnem prevajati. Tekam po razredu sem in tja, tu me kliče nekdo, ki ne razume besede, tam razlagam preteklik, tu je zopet nepravilna glagolska oblika.

»Nikar prehitro ne brskaj po slovarju! Najprej poskušaj sam uganiti! Najprej se nauči uporabiti pamet, šele potem slovar!«

Delim nauke in že je tu beseda, ki je tudi jaz ne morem uganiti, niti ji ne vem pomena. Poglejmo v slovar. Oči okoli mene se svetijo. Tega tudi tovarišica ne ve! »Vse življenje se moramo učiti!« se poskušam izvlčiti, a v resnici nam je med takimi urami vsem prijetno.

Kako drugače je med takšnimi 'testi', kot pa je bilo nekdaj, ko sem kot večša sestra sredi razreda in poskočila, čim je kaj začumelo. Jezno sem gledala sošolce, ki so z roko zastirali svoje pisanje – da ja ne bi kdo česa prepisal – a hkrati tudi sama porabila vso moč za preprečevanje prepisovanja in za presojanje, kateri stavek je vreden pol točke in kateri celo točko. Nato sem količino znanja ocenila s številom napak, pogledala na lestvico in napisala 'nezmotljivo' oceno.

Je bila ta ocena res pravična? In cena znanja? Strah, negotovost, nape-tost, netovarištvost, tekmovalnost.

Šolske naloge so že tako ali tako neživljenjske. Pri nobenem delu v življenju nam nihče ne vzame pri-ročnikov, slovarjev, slovnstva – vsega, kar bi nam pomagalo pri delu.

Testi objektivnega tipa, ki smo jih uvozili iz zahoda, pa obravnavajo človekovo znanje skrajno brezosebno. Tipi nalog so dovršeno računalniško obdelani z uporabo preluknjanih kartic. Te vstaviš v stroj, v ra-

čunalnik, in ta oceni človekove sposobnosti. Ocena računalnika je pač objektivna, vendar je cena za to objektivnost zelo velika. Obkroži, podčrtaj, izloči, odključaj! Kje so ustvarjalnost, domiselnost, širina, svobodna misel?

Kako zelo drugačne pa so šolske naloge, pri katerih učenču pusti njegov jaz. Razen morda pri matematiki in fiziki je to mogoče pri vseh predmetih. Zakaj ne bi učenci pri zgodovini namesto »odključaj, obkroži!« – pisali npr.: Kaj bi storil, če bi bil jaz Matija Gubec? Pri biologiji: Moja najljubša rastlina, moja najljubša žival. Pri zemljepisu: Dežela mojega deda – Prlekija. Pri tekmovanju otroka v učni proces! Če hočemo posnemati nedosegljivo učiteljsko naravo, bomo videli, da ta vedno postavlja otroke v središče dogodkov: moj očka, moj medvedek.

Če strah pred napako preneha hromiti otrokovo ustvarjalnost, smo za učenčev duševni in intelektualni razvoj naredili več, kot pa je vredna absolutno objektivna ocena njegovega testa.

Testi naj bodo del življenja, priprava na življenje!

V lanskem šolskem letu sem nado-mevala kolegico na Srednji kemijski šoli. Sredi septembra sem v prvem letniku slovesno oznanila: »Pisali bomo test. Preveriti moramo začetno znanje.« Zagledala sem prestrašene obraze, polne tesnobe. »Ne pozabite

prinesti s seboj knjig, zvezkov, slovarjev, priročnikov – vsega, kar imate!« Dijaki so me osuplo gledali. Niso vedeli, ali mislim resno ali se šalim, a naslednji dan so bili na klo-peh veliki Websterji in najrazličnejši drugi slovarji in priročniki.

Na tablo sem napisala: »Prijava za sprejem v službo.« »Tako napišite, da vas bom sprejela v službo!« sem rekla. »Če pa boste imeli kakšne težave, me kar pokličite!« Skoraj niso mogli verjeti svojim ušesom. »Koliko naj napišemo, tovarišica?« »Dva kilometra!«

Počasi so se opogumljali. Klicali so me sem in tja. Tekala sem po razredu, razlagala, popravljala, dopolnjevala. Moj cilj ni bil loviti napake, ampak poučevati angleščino.

Šele zdaj, ko poučujem tudi na večer-nih šolah odrasle, vidim, koliko škode naredi naša šola. Koliko zavrtih, negotovih ljudi je med nami, takšnih, ki so polni dvomov in brez zaupanja vase. Koliko so jih v šoli prepričali, da so nesposobni, nena-darjeni, nepoklicani za to ali ono de-javnost.

Kolegi, prenehajmo učence strahovati, spraševati pred tablo, prepričevati, da je neka snov težka, nehajmo jim rušiti samozavest!

DUŠICA KUNAVER

UČENJE Z UPORABO DOMIŠLJIJE

Mišljenje v slikah

V našem tehniziranim svetu postaja domišljija čedalje manj pomembna, čeprav so o njenih vrednostih pisali filozofi in psi-hologi vseh časov. Nekateri vzgojitelji in učitelji tožijo, da je imajo otroci premalo, saj se mnogi v vrtcih ne znajo več igrati samostojno, hočejo navodila in trdna pravila. Igra pa se poraja prav iz bogastva domišljije. Lahko bi rekli, da otroci, ki so

revni z domišljijo, izhajajo iz doma, kjer namenljajo domišljij-skemu svetu malo pozornosti. Morda so tudi čezmerno zasičeni z medijsko domišljijo, vendar prav občutek 'izdelanih slik' pre-črčuje razvoj in obdelavo domiš-ljije, saj v zgodbah in pravljicah asociirajo že narejene izdelke elektronskih medijev; to jih pre-žene iz njihovega čarobnega sveta. S kopičenjem že izdelan-

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI
CENTER ZA
OTROKE,
MLADOSTNIKE IN
STARŠE

Zadovoljstvo na obeh straneh

Naša Tina je v 2. razredu. Nasploh je počasna, pri pisanju pa še prav posebno. Za svojo starost je izredno velika in močna. Če v šoli ne bi imela razumevanja za njene posebne težave, potem bi verjetno ponavljala prvi razred, kajti Tina se je dobe-sedno 'odprlo' šele tik pred koncem prvega razreda. Zdaj bere počasi, vezano, pri pisanju pa mora še pošteno premisliti za vsako črko posebej. To pa ji vzame zelo veliko časa.

Tinina učiteljica rešuje ta problem takole:

– Prepis:

Medtem ko drugi učenci prepišejo vse besedilo, prepiše Tina toliko, kolikor zmore. Če je pomembno, ji potem kdo, ki piše hitro, napiše do konca.

– Narek:

Učiteljica stoji pri Tini. Razredu pove stavek in učenci ga morajo zapisati. Tini narekuje besede in ji pomaga, da ne naredi preveč napak. Ko razred piše drugi stavek, je Tina še zmeraj pri prvem. Njen narek je zmeraj krajši od nareka drugih.

– Odgovori na vprašanja:

Učenci odgovarjajo na vprašanja v celih stavkih, Tina lahko odgovori le z besedo, pomembno je, da odgovori pomensko pravilno.

Obema učiteljicama naše Tine sem zelo hvaležna za razumevanje, pa tudi zato, ker je učiteljica našla način, kako Tina lahko sledi pouku, dela, ne da bi bili ob tem prikrajšani drugi učenci v razredu. Tudi jaz se ne bi počutila dobro, če bi vedela, da na račun mojega otroka učiteljica zanemara druge.

Tinina mama

Komentar skoraj ni potreben. Dodati pa je treba še to, da se učiteljica med letom z oceno Tininega uspeha ne obremenjuje. Skrbeti poskuša le za to, da deklica po svojih močeh napreduje. Zaradi posebnih Tininih privilegijev se ni do zdaj še nihče pritožil. Zdi se, da se vsem udeležencem te igre zdi povsem naravni. Zadovoljna sem, ker sem v tej igri tudi jaz.

Sodelujte, pišite, sprašujte! Odgovarjajo strokovnjaki Sve-tovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani.

nega se zmanjša tudi otrokovo veselje do branja iz knjig, iz teh pa lahko zajema otrok svoje do-mišljijske podobe.

Zadnje desetletje se je zlasti v Ameriki in tudi že v Evropi razvila sodobna učna metoda sugestopedija, z ustvarjalnim prije-mom koristi učenču med drugim tudi z domišljijo in predstavo.

Poudarek je na slikovni domi-šljiji in predstavi. Obe sta funk-ciji desne možganske hemisfere. Čeprav obe možganski hemisferi predelujeta slikovne informa-cije, je desna pri tem vodilna in nekateri raziskovalci jo v svojih študijah primerjajo s stereop-skim globokim zaznavanjem. Pri preskusnih osebah so ugotovili, da so si otroci stvari veliko bolje zapomnili, če so pri učenju upo-rabljali vizualno imaginacijo. V desni hemisferi so vskladiš-čene tudi tiste vidne zaznave, ki se jih niti ne zavedamo več.

Če beremo npr. suhoparno učno snov, lahko čez nekaj časa ugotovimo, da smo s svojimi mi-slimi čisto drugje. Začeti mo-ramo znova. Kadar pa ab-straktne pojme in podatke pove-žemo z ustreznimi slikami in jim tako vdahnemo več življenja, opazimo, da beremo z zani-manjem in tudi sposobnost pomnje-nja se nam poveča.

Ko uporabljamo domišljijo pri učenju, s tem učitelja in učenca v ničemer ne omejujemo. Čim več čutil vklopimo, tem bolj je učna snov življenjska. Tako nekdo vidi potek učne snovi s svojimi 'notranjimi očmi', drugi zaznava osebe in stvari z drugimi predstavami (s pošlu-sanjem, z dotikom...).

Pri učenju jezika pa tudi pri drugih predmetih lahko učenec učinek domišljijskega potovanja zveča, če spremeni svojo identi-teto in prevzame vlogo nekoga drugega. Pri vsem tem je najpo-membnejša notranja mentalna sproščenost, ki pripomore tudi k boljši komunikaciji med obema hemisferama in seveda k prenosu informacij v možga-nih.

Mišljenje v slikah nam po-maga razvijati ustvarjalnost, in to bi morali spodbujati zlasti pri šolarjih. Neko kitajsko izročilo pravi, da je vsaka slika vredna tisoč besed. Tudi v zahodni kul-turi je veliko dokazov, da so po-membni raziskovalci in umetniki svoja odkritja in stvaritve najprej podoživeli v 'notranjih slikah' in jih šele nato prenesli na papir.

Jean Houston, avtor knjige o razvoju človekovih zmognosti, pa pravi, da imajo mnogi otroci naravno danost za mišljenje v sli-kah. Vizualno mišljenje je pri njih mnogo bolj izraženo kot verbalno. Z vzgojo in razvija-njem verbalnih – linearnih pro-cesov pa so mnogi otroci svojo sposobnost slikovitega mišljenja izgubili.

Posledice tega so slabši učni uspehi v šoli in občutki manj-vrednosti. Čeprav so otroci po naravi inteligentni in nadarjeni, izgubijo občutek za svojo zmog-ljivost in znanje. Če hočemo pro-dreti v 'novo deželo mišljenja', je prav, da mišljenje v slikah podpremo in mnoga učna bese-dila lahko obogatimo tudi z do-mišljijo.

MARIJA HAFNER

odprta
šola

NAKNADNI RAZPISI

del in nalog vzgojiteljev, učiteljev in drugih strokovnih delavcev v vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacijah 1990/91

Komisija za delovna razmerja
ZUSGP Ljubljana –
TOZD CENTER ZA REHABILITACIJO SLUHA IN
GOVORA, Ljubljana, Vojkova 74

razpisuje dela in naloge

- a) – **UČITELJA TEHNOLOGIJE** v grafični usmeritvi
 - b) – **UČITELJA PRAKTIČNEGA POUKA** v tekstilni usmeritvi
 - c) – **UČITELJA PRAKTIČNEGA POUKA** v lesarski usmeritvi
 - d) – **UČITELJA ELEKTROENERGETIKE** v strojni usmeritvi
 - e) – **UČITELJA PRAKTIČNEGA POUKA** tehničnega strojnega risanja
 - f) – **UČITELJA KROJNEGA RISANJA** v tekstilni usmeritvi
 - g) – **UČITELJA TEHNOLOGIJE** v lesarski usmeritvi
 - h) – **UČITELJA PRAKTIČNEGA POUKA** v strojni usmeritvi
 - i) – **VARUHNJE**
- Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še tele pogoje: pod a) VI. ali VII. stopnja strokovne usposobljenosti grafične smeri. Delovno razmerje bo sklenjeno za nedoločen čas od 1. 9. 1990, pod b, c, d, e in g) VI. stopnja strokovne usposobljenosti ustreznih smeri. pod f) in h) VII. stopnja strokovne usposobljenosti ustrezne smeri. Delovno razmerje bo sklenjeno za polovični ali manj kot polovični delovni čas in za določen čas od 1. 9. 1990 do 31. 8. 1991; pod i) končana osnovna šola oz. šola za varuhinje, tečaj iz higien-skega minimuma, poskusno delo 2 meseca. Delovno razmerje bo sklenjeno za določen čas od 1. 9. 1990 do 31. 8. 1991.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na gornji naslov. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh po opravljenih pogovorih.

Komisija za medsebojna delovna razmerja delavcev
OSNOVNE ŠOLE FRANC ROZMAN-STANE,
Prušnikova 85, LJ.-Šentvid, 61210 LJUBLJANA

razpisuje dela in naloge

- **UČITELJA GOSPODINJSTVA IN BIOLOGIJE**, ki bo vodil tudi šolsko prehrano, PRU, za določen čas (od 1. 9. 1990 do 30. 6. 1991); nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu.

Prijave sprejemamo 10 dni po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh.

Razpisna komisija
SREDNJE KOVINARSKÉ ŠOLE MUTA

razpisuje dela in naloge

- **RAVNATELJA ŠOLE** za štiri leta
- Kandidati morajo izpolnjevati splošne pogoje, določene z Zakonom o usmerjenem izobraževanju. Imeti morajo visoko strokovno izobrazbo in najmanj pet let delovnih izkušenj v vzgoji in izobraževanju. Opravljen morajo imeti tudi strokovni izpit. Kandidati morajo predložiti program dela za mandatno obdobje. Rok za prijavo je 10 dni od objave razpisa. Izbor kandidatov bo objavljen v 10 dneh po poteku razpisnega roka. O izbiri bomo kandidate pisno obvestili.

Prijave z dokazili in programom dela pošljite na naslov: Razpisna komisija Srednje kovinarske šole Muta, Koroška cesta 53, 62366 Muta.

Komisija za delovna razmerja
SREDNJE KOVINARSKÉ ŠOLE MUTA

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA ANGLEŠKEGA IN NEMŠKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas z zmanjšano delovno obveznostjo;
 - **UČITELJA FIZIKE**, za nedoločen čas z zmanjšano delovno obveznostjo;
 - **UČITELJA OBRAMBE IN ZAŠČITE**, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo;
 - **UČITELJA TELESNE VZGOJE**, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo;
 - **UČITELJA MATEMATIKE**, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo;
 - **UČITELJA STROKOVNO-TEORETIČNIH PREDMETOV** tekstilno-konfekcijske usmeritve, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo
 - **UČITELJA PRAKTIČNEGA POUKA** tekstilno-konfekcijske usmeritve za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo.
- Razpisni pogoji:** Visoka strokovna izobrazba ustrezne smeri v skladu z zakonom ter opravljen strokovni oziroma pedagoški izpit. Za učitelja praktičnega pouka zadostuje višja strokovna izobrazba konfekcijske smeri. Začetek dela je 1. 9. 1990. Stanovanja ni. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev za opravljanje navedenih del in nalog v 10 dneh po objavi na naslov: Komisija za medsebojna delovna razmerja Srednje kovinarske šole Muta, Koroška c. 53, 62366 Muta. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po končanem razpisu.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE FRANC LESKOŠEK-LUKA, LJUBLJANA,
Splitska ulica 13, razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE**
- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE** s polnim delovnim časom, za nedoločen čas.

Pogoj: višja ali visoka izobrazba ustrezne smeri. Začetek dela 1. 9. 1990.

Kandidati naj pošljejo prijave na gornji naslov v 10 dneh po objavi razpisa.

1.
Razpisna komisija
VVO NARODNE JUNAKINJE REZKE DRAGARJEVE
ČRNUČE,
ČRNUČE, Titova 312 a

razpisuje dela in naloge

- **VODJE ENOTE** (reelekcija)
- Kandidati morajo izpolnjevati splošne pogoje in imeti: – izobrazbo za vzgojitelja ali strokovnega delavca, določeno z Zakonom o vzgoji in varstvu predšolskih otrok – najmanj tri leta delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu, od tega najmanj dve leti pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok – organizacijske in strokovne sposobnosti, ki zagotavljajo, da bo s svojim delom pripomogel k uresničevanju smotrov in nalog VVO.

Začetek dela: 1. 9. 1990

2.
Komisija za delovna razmerja
VVO NARODNE JUNAKINJE
REZKE DRAGARJEVE, ČRNUČE
ČRNUČE, Titova 312 a

razpisuje v šol. letu 1990/91 prosta dela in naloge:

- **6 VZGOJITELJIC** s polnim delovnim časom za določen čas (od 1. 9. 1990 do 31. 8. 1991)
 - **VZGOJITELJICE** s polnim delovnim časom za določen čas (od 1. 9. 1990 do aprila 1991)
 - **VZGOJITELJICE** s polnim delovnim časom za določen čas (od 13. 8. 1990 – nadomeščanje porodniške)
 - **VZGOJITELJICE** s polnim delovnim časom za določen čas (od 1. 10. 1990 – nadomeščanje porodniške)
- Pogoji: končana srednja vzgojiteljska šola, strokovni izpit, trimesečno poskusno delo.
- **3 VARUHNJ** s polnim delovnim časom za določen čas (od 1. 9. 1990 do 31. 8. 1991)
- Pogoji: končana šola za varuhinje, starost 18 let, enomesečno poskusno delo.

Kandidati naj pošljejo prijave z življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi razpisa na gornji naslov pod:

1. Za razpisno komisijo
 2. Komisija za delovna razmerja
- Vse prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh.

ZAVOD ZA USPOSABLJANJE JANEZ LEVEC
LJUBLJANA, Karlovska c. 18

Komisija za delovna razmerja razpisuje dela in naloge

- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE**, za nedoločen, polni delovni čas, za DE ODU Jarše
- Pogoj: PRU tehnične vzgoje

Začetek dela: 1. 9. 90.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili na gornji naslov v 8 dneh po objavi razpisa. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po roku za prijavo.

Svet **OŠ IVAN KOVAČIČ-EFENKA CELJE**

razpisuje prosta dela in naloge

- **PREDMETNEGA UČITELJA KEMIJE IN BIOLOGIJE** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
- Pogoj: višja ali visoka izobrazba ustrezne smeri.

Začetek dela: 1. 9. 1990

Stanovanja ni.

Prijave z dokazili o končani izobrazbi pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: Svet OŠ IVAN KOVAČIČ-EFENKA CELJE, Dečkova cesta 60, 63000 Celje.

Kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 15 dneh po izbiri.

Komisija za delovna razmerja

GLASBENE ŠOLE LJUBLJANA VIČ-RUDNIK, Ljubljana
Emonska 20

razpisuje prosta dela in naloge: za določen čas s polnim delovnim časom:

- **UČITELJA HARMONIKE**
- **UČITELJA KLAVIRJA**

Na razpis se lahko prijavijo kandidati, ki izpolnjujejo pogoje za učitelja glasbe na glasbeni šoli.

Začetek opravljanja del in nalog je 1. september 1990.

Stanovanj ni.

Prijave z življenjepisom, seznamom dosedanjih zaposlitev in dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema Komisija za delovna razmerja 8 dni po objavi razpisa.

Komisija ne bo upoštevala nepopolnih vlog.

Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE BELOKRANJSKEGA ODREDA SEMIČ

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA TELESNE VZGOJE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- Kandidat mora izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o osnovni šoli.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi prostih del in nalog. O izbiri kandidata vas bomo obvestili v 15 dneh po roku za prijavo.

Začetek dela je 1. september 1990.

OSNOVNA ŠOLA XII. SNOUB KRMELJ

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE**, s polovičnim delovnim časom, za nedoločen čas, začetek dela 1. 9. 90
 - **RAVNATELJA** za 4 leta. Začetek dela 1. 9. 1990.
- Kandidat mora izpolnjevati pogoje za učitelja osnovne šole in imeti najmanj 5 let delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in s kratkim življenjepisom v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola XII. SNOUB Krmelj, 68296 Krmelj. O izbiri jih bomo obvestili v 30 dneh po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja in družbeni standard
OSNOVNE ŠOLE KAMNIŠKEGA BATALJONA STRANJE

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA TEHNIČNE IN LIKOVNE VZGOJE** za nedoločen čas, s polno obveznostjo

Pogoji: višja strokovna izobrazba smer tehnična-likovna vzgoja
Začetek dela 1. 9. 1990

Kandidati naj oddajo pisne vloge z dokazili o izobrazbi v 8 dneh po objavi razpisa.

Komisija za medsebojna delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE CVETKA GOLARJA ŠKOFJA LOKA,
Frankovo naselje 51

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, za določen čas (do 31. 8. 1991), s polnim delovnim časom
- **2 UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA**, za oddelka podaljšane bivanja, za določen čas (do 31. 8. 1991), s polnim delovnim časom
- **UČITELJA ZGODOVINE**, ki bo dopolnjeval delo v oddelku podaljšane bivanja, za določen čas (do 31. 8. 1991), s polnim delovnim časom
- **PREDMETNEGA UČITELJA MATEMATIKE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **PREDMETNEGA UČITELJA TEHNIČNEGA POUKA**, za določen čas (do 31. 8. 1991), s polnim delovnim časom
- **PREDMETNEGA UČITELJA MATEMATIKE**, za določen čas (do 1. 2. 1991), s polnim delovnim časom
- **PREDMETNEGA UČITELJA FIZIKE IN TEHNIČNEGA POUKA**, za določen čas (do 31. 8. 1991), s polnim delovnim časom
- **PREDMETNEGA UČITELJA LIKOVNE VZGOJE**, za določen čas (do 31. 8. 1991), s polnim delovnim časom
- **PREDMETNEGA UČITELJA GOSPODINJSTVA**, ki bo dopolnjeval delo v oddelku podaljšane bivanja na podružnični šoli v Retečah, za določen čas (do 31. 8. 1991), s polnim delovnim časom
- **PREDMETNEGA UČITELJA TELESNE VZGOJE, ZTV**, za varstvo vozačev, prometno vzgojo, za določen čas (do 31. 8. 1991), s polnim delovnim časom.

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje po Zakonu o osnovni šoli. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na Osnovno šolo Cvetko Golar Škofja Loka, Frankovo naselje 51. Prijavljeni kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po roku za prijavo.

Razpisna komisija
SREDNJE ZDRAVSTVENE ŠOLE IN GIMNAZIJE
LJUBLJANA

razpisuje za zdravstveni in gimnazijski program prosta dela in naloge v šolskem letu 1990/91 za:

- **UČITELJA NEMŠKEGA IN ANGLEŠKEGA JEZIKA**, s polnim delovnim časom, za določen čas od 1. 9. 1990 do 30. 6. 1991.
 - **UČITELJA MATEMATIKE**, s polnim delovnim časom, za določen čas, od 1. 9. 1990 do 30. 6. 1991.
 - **UČITELJA RAČUNALNIŠTVA**, s polnim delovnim časom, za določen čas, od 1. 9. 1990 do 30. 6. 1991.
 - **ZDRAVNIKA**, s polnim delovnim časom, za določen čas, od 1. 9. 1990 do 30. 6. 1991.
 - **PSIHOLOGA**, s polovičnim delovnim časom, za določen čas, od 1. 9. 1990 do 30. 6. 1991.
- Pogoj:** Visoka izobrazba ustrezne smeri in poskusno delo.

- **VIŠJE MEDICINSKE SESTRE**, s polnim delovnim časom, za določen čas od 1. 9. 1990 do 30. 6. 1991.
- Pogoj:** Ustrezna višja izobrazba in poskusno delo.

Kandidati naj oddajo pisne prijave o izpolnjevanju pogojev in dokazila o izobrazbi v 8 dneh po objavi razpisa. Kandidate bomo obvestili o izbiri v 15 dneh.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE VENCLJA PERKA DOMŽALE, Ljubljanska
58 a

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA TELESNE VZGOJE** – moški program – za nedoločen čas s polnim delovnim časom

Začetek dela 1. 9. 1990.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev v 8 dneh po objavi razpisa na naslov šole. O izbiri bodo pisno obveščeni v 30 dneh po razpisnem roku.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE DR. ALEŠ BEBLER PRIMOŽ, HRVATINI

razpisuje za šolsko leto 1990/91 prosta dela in naloge

- **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA ITALIJANSKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- Pogoji: PRU ali P.
- Začetek dela: 1. 9. 1990.

Prijavite se v 15 dneh po objavi razpisa. Kandidate bomo obvestili o izbiri v 15 dneh po poteku roka za prijavo.

ŠOLSKI CENTER VOJVODINA, TOZD OSNOVNA ŠOLA FRANCE BEVK TOLMIN

razpisuje prosta dela in naloge

- **RAVNATELJA GLASBENE ŠOLE** za nedoločen čas, ki bo dopolnjeval delo s polovično učno obveznostjo.

Začetek dela je 15. 8. 1990.

Prijavite se v 8 dneh po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE I. SPUB TONETA TOMŠIČA DOBREPOLJE, Videm 80, 61312 Videm Dobropolje

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, za določen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA TELESNE VZGOJE**, za določen čas, s polovičnim delovnim časom.
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, za določen čas, s polovičnim delovnim časom (nadomeščanje delavke na daljšem bolniškem dopustu).

Začetek dela za vse razpisane naloge je 3. 9. 1990.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izobrazbi v 15 dneh po objavi razpisa.

O izbiri bodo obveščeni v zakonitem roku.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE SIMONA JENKA SMLEDNIK

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE, PA**, za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)

Začetek dela 1. 9. 1990

Na voljo je enosobno stanovanje.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA LOG-DRAGOMER, Šolska cesta 1, 61351 BREZOVICA

razpisuje prosta dela in naloge

- **RAVNATELJA**
Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, ki jih določata zakon in družbeni dogovor, izpolnjevati še:
pogoje po 81. členu Statuta osnovne šole in imeti
– strokovni izpit in najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu in
– organizacijske sposobnosti za uresničevanje smotrov in nalog osnovne šole.

Ravnatelj bo imenovan za 4 leta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjega dela naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi razpisa na naš naslov z oznako na ovojnicu "za razpisno komisijo".

O izbiri vas bomo obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

Komisija za medsebojna delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE NEZNANIH TALCEV DRAVOGRAD

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE** na Osnovni šoli Neznanih talcev Dravograd, s polnim delovnim časom za nedoločen čas.
- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE** na enoti Šentjanž, s polovičnim delovnim časom, za nedoločen čas
- Pogoji: predmetni učitelj ali profesor (diploma).

Kandidati naj pošljejo pisne prijave v 15 dneh po objavi razpisa Komisiji za medsebojna delovna razmerja Osnovne šole Neznanih talcev Dravograd.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE IVAN CANKAR VRHNIKA

razpisuje prosta dela:

- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
- POGOJ: končana PA ustrezne smeri
- Začetek dela 1. 9. 1990
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
- POGOJ: končana PA, smer razredni pouk
- Začetek dela 1. 9. 1990
- **UČITELJA MATEMATIKE in FIZIKE**, za določen čas, predvidoma do 31. 8. 1991 – nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu, s polnim delovnim časom.
- POGOJ: končana PA, smer matematika-fizika, lahko tudi absolvent
- Začetek dela 1. 9. 1990

Prijave z dokazili pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov Osnovna šola Ivan Cankar, Lošca 1, Vrhnika. Kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 8 dneh po izbiri.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE DANTE ALIGHIERI IZOLA

razpisuje prosta dela in naloge:

1. **2 VZGOJITELJIC** – s polnim delovnim časom; nedoločen čas
 2. **MENTORJA ŠOLSKE ZADRUGE** – s polnim delovnim časom; nedoločen čas
 3. **2 UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA** – s polnim delovnim časom; nedoločen čas
 4. **UČITELJA BIOLOGIJE-KEMIJE** – s polnim delovnim časom; nedoločen čas
 5. **UČITELJA ZGODOVINE IN ZEMLJEPISA** – s polnim delovnim časom; nedoločen čas
 6. **UČITELJA TELESNE VZGOJE** – s polnim delovnim časom; nedoločen čas
 7. **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** – s polovičnim delovnim časom v celodnevni šoli
 8. **3 ANIMATORJEV PROSTIH DEJAVNOSTI** – s polovičnim delovnim časom; nedoločen čas
 9. **UČITELJA LIKOVNEGA POUKA** – s polovičnim delovnim časom; nedoločen čas
 10. **UČITELJA TEHNIČNEGA POUKA** – s polovičnim delovnim časom; nedoločen čas
 11. **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA** – za 10 ur; določen čas
- POGOJI: – ustrezna izobrazba
– od 1 do 10 pripadnost italijanske narodnosti

Začetek dela pod 1 in 2 je 1. 9. 1990, za druge 21. 8. 1990

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: OŠ Dante Alighieri Izola. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po objavi razpisa.

Svet DELAJSKE UNIVERZE MARIBOR, Maistrova 5

objavlja dela in naloge

- **STROKOVNEGA DELAVCA LINGVISTA**, za nedoločen čas, s trimesečnim poskusnim delom
- Pogoji:
– visoka šola (VII. stopnja)
– lingvist – nemščina-angleščina
– strokovni izpit
– 4 leta delovnih izkušenj

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov: Delavska univerza Maribor, Maistrova 5. Rok za prijavo je 8 dni po objavi razpisa. Prijavljene kandidate bomo obvestili o izbiri v 30 dneh po roku za prijavo.

OSNOVNA ŠOLA FRANA ALBREHTA KAMNIK Komisija za delovna razmerja in družbeni standard

razpisuje prosta dela in naloge

- **PREDMETNEGA UČITELJA GLASBENE VZGOJE** za nedoločen čas. Začetek dela 1. 9. 1990.

Prijave z dokazili o izobrazbi pošljite v 15 dneh na naslov: Osnovna šola Frana Albrehta Kamnik, Šutna 9, 61240 Kamnik.

Komisija za delovna razmerja pri ZAVODU ZA USPOSABLJANJE INVALIDNE MLADINE V KAMNIKU

razpisuje prosta dela in naloge:

OSNOVNA ŠOLA:

- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE, PRU**, poln delovni čas, za nedoločen čas;

SREDNJA ŠOLA:

- **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA, P**, polovični delovni čas, za določen čas;
- **UČITELJA UMETNOSTNE VZGOJE, P**, 5 pedagoških ur na teden, določen čas;
- **UČITELJA DRUŽBOSLOVJA V SKR, P**, 4 pedagoške ure na teden, za določen čas;
- **UČITELJA FIZIKE, MATEMATIKE IN STROKOVNOTEORETIČNIH PREDMETOV**, v administrativni usmeritvi, **P**, polni delovni čas, za nedoločen čas;
- **UČITELJA STROKOVNOTEORETIČNIH PREDMETOV** v VIP elektrotehnika – dipl. inž. elektrotehnike – elektronik, poln delovni čas, za nedoločen čas;
- **UČITELJA STROKOVNOTEORETIČNIH PREDMETOV** v elektroenergetiki, dipl. inž. elektrotehnike – energetik, 5 pedagoških ur na teden, za nedoločen čas.

Vsi učitelji si morajo pridobiti specialno pedagoško izobrazbo za delo s telesno prizadeto mladino – FIBM, učitelj strokovnoteoretičnih predmetov pa tudi pedagoško andragoško izobrazbo. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: ZAVOD ZA USPOSABLJANJE INVALIDNE MLADINE KAMNIK, Novi trg 43/a.

OSNOVNA ŠOLA SIMON KOS PODBRDO

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA SLOVENSKEGA IN SRBORHVAŠKEGA JEZIKA** za nedoločen čas.

Na voljo: družinsko stanovanje.

Začetek dela: 1. 9. 1990

Prijave z dokazili pošljite po 15 dneh na gornji naslov.

Delegacija delavcev v svetu OSNOVNE ŠOLE BAZA 20 DOLENJSKE TOPLICE

razpisuje prosta opravila in naloge:

- **UČITELJA MATEMATIKE IN TEHNIČNEGA POUKA, PRU ali P** za določen čas, nastop dela 1. 9. 1990, konec dela 31. 8. 1991
- **VIŠJEGA KNJIŽNICA ALI UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA-KNJIŽNICA, PRU ali P** za določen čas, od 1. 9. 1990 do 31. 8. 1991, 2 leti delovnih izkušenj.

Prijave z dokazili sprejema Osnovna šola Baza 20, Pionirska cesta 35, 68350 Dolenjske Toplice. 15 dni po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA SAVO KLADNIK SEVNICA

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, za določen čas, s polnim delovnim časom; začetek dela 1. 9. 1990 do 30. 6. 1991
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, za določen čas, s polnim delovnim časom; začetek dela 1. 9. 1990 do vrnitve delavke z bolniškega dopusta
- **UČITELJA GOSPODINJSTVA IN BIOLOGIJE, PRU**, za določen čas, s polnim delovnim časom, od 1. 9. 1990 do 31. 12. 1990
- **UČITELJA MATEMATIKE IN TEHNIČNEGA POUKA, PRU ali P**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom; začetek dela 1. 9. 1990
- **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE, PRU ali P**, za določen čas, s polnim delovnim časom; začetek dela 1. 9. 1990 do 30. 6. 1991

Za enoto glashene šole:

- **UČITELJA KLAVIRJA, PRU ali P**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom; začetek dela 1. 9. 1990
- **UČITELJA KITARE, PRU** (srednja ali višja izobrazba), za nedoločen čas, s polnim delovnim časom; začetek dela 1. 9. 1990

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in s kratkim življenjepisom v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Savo Kladnik Sevnica, 68290 Sevnica, Trg svobode 42. O izbiri jih bomo obvestili v 30 dneh po preteku objave razpisa.

OSNOVNA ŠOLA JOSIP BROZ-TITO TRBOVLJE

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA, P ali PRU**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Začetek dela 1. 9. 1990.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Josip Broz-Tito Trbovlje, Leninov trg 6.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD SLOVENSKE KONJICE

OSNOVNA ŠOLA DUŠANA JEREBE SLOVENSKE KONJICE

razpisuje dela in naloge:

- **RAVNATELJA**
- **POMOČNIKA RAVNATELJA**

Kandidati morajo poleg zakonskih pogojev izpolnjevati še pogoje iz 89. in 137. člena Zakona o osnovni šoli in imeti organizacijske in strokovne sposobnosti za uresničevanje smotrov in nalog osnovne šole.

OSNOVNA ŠOLA LJUBO ŠERCER LOČE

razpisuje dela in naloge:

- **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA** (8 ur na teden), ki bo dopolnjeval učno obveznost s poukom raznih predmetov v 5. razredu za določen čas.

Začetek dela 1. septembra 1990.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na posamezne šole.

Svet SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA TEHNIŠKO-PEDAGOŠKE USMERITVE MURSKA SOBOTA

razpisuje

- a) dela in naloge vzgojno-izobraževalnih enot:
– vodje pedagoške, naravoslovno-matematične usmeritve
– vodje tekstilno tehnološke usmeritve
– vodje kovinsko predelovalne usmeritve
(dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi za mandatno dobo 4 let)
POGOJ: Kandidat mora biti učitelj ali sodelavec v srednji šoli z visoko izobrazbo v svoji smeri ter imeti:
– strokovni izpit
– najmanj tri leta delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu

b) Dela in naloge:

I. učiteljev teoretičnega in praktičnega pouka:

1. učitelja slovenskega jezika
2. 4 učiteljev matematike
3. učitelja računalništva
4. učitelja geografije in zgodovine
5. 5 učiteljev praktičnega pouka v tekstilnotehnološki usmeritvi
6. 4 učiteljev praktičnega pouka v kovinskopredelovalni usmeritvi

Vsa dela in naloge se združujejo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

II. učiteljev teoretičnega pouka:

1. učitelja kemije
2. učitelja nemškega jezika in družboslovnih predmetov
3. učitelja obrambe in zaščite
4. učitelja biologije
5. učitelja varstva pri delu
6. učitelja slovenskega jezika
7. učitelja matematike
8. učitelja angleškega jezika
9. učitelja strokovnoteoretičnih predmetov v tekstilno tehnološki usmeritvi

Vsa dela in naloge se združujejo za določen čas, s polnim delovnim časom.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev razpisa pod točko a pošljite v 8 dneh po objavi razpisa z oznako »ZA RAZPISNO KOMISIJO« in pod točko b v 8 dneh po objavi, na naslov SREDNJEŠOLSKI CENTER TEHNIŠKO-PEDAGOŠKE USMERITVE, V. Vlahoviča 12, Murska Sobota. Kandidati pod točko b morajo izpolnjevati pogoje po Zakonu o usmerjenem izobraževanju in po vzgojno-izobraževalnih programih. Začetek dela pod točko b/I. je 1. 9. 1990 za nedoločen čas, pod točko b/II. pa 1. 9. 1990 do 31. 8. 1991.

Prijavljeni kandidati pod a in b/I. II. bodo o izbiri obveščeni v 8 dneh po odločitvi.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE RIHARDA JAKOPIČA,
Derčeva 1, LJUBLJANA

razpisuje prosta dela in naloge

s polovičnim delovnim časom, za določen čas, od 1. 9. 1990 do 31. 8. 1991:

- UČITELJA MATEMATIKE, PRU
- 2 UČITELJEV TEHNIČNE VZGOJE, PRU
- UČITELJA BIOLOGIJE IN KEMIJE

Prijave sprejemamo 8 dni po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE LOKA
Kidričeva 18, Črnomelj

razpisuje prosta dela in naloge:

- UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA, PRU, za nedoločen čas
- 2 UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA, za določen čas, za podružnično šolo Griblje
- UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE, PRU, za določen čas, nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu, od 1. 9. 1990 do 31. 6. 1991.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh na naslov šole, kamor se prijavijo. O izbiri kandidata vas bomo obvestili v 15 dneh po roku za prijavo. Začetek dela je 1. september 1990.

POPRAVEK

V 8. številki Prosvetnega delavca z dne 14. maja 1990 je bilo v razpisu VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA ZAVODA ZAGORJE OB SAVI za GLASBENO ŠOLO, Cankarjev trg 4, Zagorje ob Savi, pomotoma izpuščeno razpisano delovno mesto

- UČITELJA KITARE, srednja izobrazba ali PRU, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Prijave z dokazili pošljite razpisni komisiji v 15 dneh po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh. Začetek dela 1. 9. 1990.

Za napako se opravičujemo.

PREKLIC RAZPISA

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD SLOVENSKE KONJICE, OSNOVNA ŠOLA EDVARDA KARDELJA SLOVENSKE KONJICE,

razveljavlja razpis del in nalog

- UČITELJA ZGODOVINE IN ZEMLJEPISA, ki smo ga objavili v 8. številki Prosvetnega delavca, 14. maja 1990.

ALI JE ZA ŠOLO ZNAČILNA KOMUNIKACIJA ALI DEKOMUNIKACIJA?

Zbornik Komunikacija in jezikovna kultura v osnovni šoli

Pedagoška akademija v Ljubljani že nekaj časa pripravlja posvet na temo Komunikacija in jezikovne kulture v osnovni šoli. Ta bo konec maja letošnjega leta. Kot kaže naslov posveta, si pobudniki zamišljajo, da bi tematiko posveta izčrpavali iz psihološkega, pedagoškega in jezikoslovnega vidika. Manjši spori so nastali že pri izbiranju naslova posveta. Nekateri so priporočali, naj bi tujo besedo komunikacija nadomestili z domačo, npr. sporočanje, obveščanje, pogovarjanje, sporazumevanje; vendarle je prevladalo mnenje, da domača beseda ne ustreza celotnemu obsegu tujke ali da ima nezaželene sopomene. Še večje razlike pa so, kaj si kateri od referentov predstavlja pod pojmom komunikacija v šoli.

Zdaj je pred nami zbornik posveta. Prispevki v njem so razvrščeni v šest razdelkov: splošni vidiki komunikacije, pedagoški vidiki komunikacije, nebesedna komunikacija, umetnostne in splošnosporazumevalne vrste jezika, strokovne vrste jezika ter materinščina in tuji jezik. Če samo prelistamo zbornik, takoj vidimo, da gledajo referenti na to problematiko iz zelo različnih zornih kotov.

Prvi referat, ki ga je napisala Marija Skalar, opozarja, da se v pogovoru poleg vsebine izražajo medosebni odnosi, samorazkrivanja, želje, pozivi. Odnosni vidik sporočila ni manj pomemben od vsebinskega: lahko ga podkrepljuje, lahko pa mu tudi nasprotuje. Pri sporazumevanju se največkrat omejujemo samo na sprejemanje vsebine, samo občutljivi ljudje znajo slišati tudi neizrečeno. V tem razdelku so kar trije prispevki učiteljev s hrvaških univerz. V njih je veliko biostroumnih zapažanj in ugotovitev, ki izhajajo včasih iz drugačnih razmer, kot so slovenske; osebno pa me je najbolj prizadelo vprašanje Valentina Pu-

ževskega, koliko se po naših šolah učenci smejo zabavati ob začetku ali koncu pouka, ob uspehih, rojstnih dnevih ali drugih priložnostih. Res ni nobenega pametnega razloga, da bi bila naša šola zapor. Zakaj ne bi bila prostor, v katerem bi se otroci imeli dobro in bi si urejali življenje po svojih zamislih? Trije filozofsko obarvani članki Pavleta Zgaga, Darija Zadnikarja in Renate Salecl obravnavajo širše probleme: odnos med gospodstvom in šolo, simbolno nasilje v pedagoškem procesu ter ideologizacijo in deideologizacijo. Kar naravnost so postavljena vprašanja, koliko smejo učenci misliti s svojo glavo, kaj je šolska resnica in kako je komunikacija v šoli omejena na najnujnejšo obvladljivo mero. To so resna, pereča, korenita vprašanja; žal pa marsikateri učitelj ob njih misli, da lebdijo nad vsakdanjo šolsko stvarnostjo in njegovimi trenutnimi težavami.

Podobno kot prvi tudi drugi razdelek ni enoten. Na začetku sta prispevka o demokratičnosti v pouku (Ana Tomič) in o dialoškem reševanju problemov (Mira Cenčič). Več prispevkov (Olge Kunst Gnamuš, Cvete Razdevšek-Pučko, Marije Kolar) na podlagi natančne metodologije ugotavlja interakcijo med učiteljem in učenci. Skrbna merjenja tudi za naše razmere domala potrjujejo Flandersovo pravilo, da učitelj govori najmanj dve tretjini pouka, vsi učenci skupaj pa kvečjemu tretjino. Na koncu tega razdelka so zanimivi prispevki učiteljev praktikov: o psihološki pripravi na šolsko konferenco ali roditeljski sestanek, o stikih med ravnateljem in učitelji in o šolarskih komisijah za ocenjevanje itn. Ti prispevki so dragoceni znanilci prizadevanj za notranjo reformo našega šolstva.

Tematsko najbolj enoten je razdelek o nebesedni komunika-

ciji, v njem sta posebno izvrstna prispevka Sonje Žorga in Brede Kroflič. Ta razdelek obravnava govorico telesa, vrste gibov, ustvarjalne gibalne dejavnosti, gibanje učitelja po razredu, razmeščanje učencev v prostoru itn. Učitelji obvladujemo predvsem besedno izražanje, nebesedne znake pa sprejemamo samo napol. S sistematiziranjem tega znanja in z ustreznimi vajami lahko povečamo našo občutljivost za sprejemanje nebesednih šolarskih sporočil in naše zmoglosti za doseganje prepričljivosti.

V razdelku o umetnostni vrsti jezika je več sveže napisanih prispevkov o ustvarjalnem pisanju in jezikovnih igrar; posebno pritegneta referat Milene Blažič o pouku književnosti in referat Mihe Mohorja o parodiji in travestiji. Disharmonično z drugim gradivom je razmišljanje Mance Košir o rezultatih osnovnošolske in srednješolske jezikovne vzgoje. Pravi takole: »V govorni naravnosti je premalo spoštovanja do naslovnika. Saj ti itak veš, kaj hočem povedati, je zelo pogosta govorna drža mladih ljudi. Če me ne kapiraš, je to tvoj problem, ne moj!« Razdelek o strokovni vrsti jezika ponuja veliko raznovrstnega branja: o nezaželenem poosebljanju v biologiji, o komunikacijskih konflikcih v matematiki, o pogosti neustaljenosti tehničnega izražanja itn. V teh dveh razdelkih je veliko kritike šolske komunikacije in predlogov za njeno speminjanje.

Ožjim problemom jezikovne vzgoje je namenjen zadnji razdelek. V njem Lucija Čok razpravlja o družbenih dejavnostih govorjenja, Marja Stroj in o psiholoških značilnostih materinščine, Reginald Vospersnik o sporazumevalnem jeziku koroških učencev, Mladen Tancer o jezikovnih težavah romskih otrok. Viktor Majdič zelo natančno obravnava

stike med slovenščino in srbošvaščino. Skratka, obdelanih veliko perečih problemov je v knjigovne pouka.

Navedel sem naslove ali avtorje samo nekaterih opaznejših referatov v zborniku Komunikacija in jezikovna kultura v osnovni šoli. Vseh prispevkov veliko več, kar petinštirideset. Večinoma so zasnovani problemsko, nazorno, osebno zeto, nekateri so vendarle preveč poučevalni, jezikovno okorni ali obremenjeni s podatki. Na koncu branja se začne bralcu še bolj kot v začetku izmikati, kaj je komunikacija, interakcija, jezikovna kultura kaj pomeni znati govoriti, poslušati, pisati, brati. Pravzaprav niti ni slabo: včasih se je treba zamisliti nad stvarmi, ki se nasicer zdijo samoumevne. Menim, da zbornik ni izpolnil vse pričakovane, vendar pa je zanimiv mozaik opazanj in razmišljanj o dobrem in slabem sporazumevanju med učitelji učenci, vreden branja in spodbuden za nadaljnja razmišljanja.

FRANCE ŽAGAR

Pierre Bonnard: Mati in otrok, litografija

ČGP DELO – TOZD PRODAJA

TITOVA 35, 61000 LJUBLJANA

LJUBITELJI KNJIG

V naši založbi imamo v zalogi po ugodnih cenah knjige za otroke in mladino, za dom in družino, družboslovje, monografije ter zanimive priročnike:

SEZNAM KNJIG

PROGRAM ZA MLADINO

1. Uganke neuganke	14,00 din
2. Ostržek	14,00 din
3. Ostržek (komplet 4 knjige)	56,00 din
4. Ostržek (pobarvanka)	7,00 din
5. Nejina prva pobarvanka	7,00 din
6. Lov za zakladom	42,00 din
7. Mumunbaj (slikanica)	14,00 din
8. Desperado (strip)	14,00 din
9. Taras Buljba (strip)	14,00 din
10. Poletje v školjki 2	35,00 din
11. Pregl (slikanica)	105,00 din
12. Snežek	35,00 din
13. Gozdni prijatelji	35,00 din
14. Roboti	35,00 din
15. Laserji	35,00 din
16. Vesolje	35,00 din
17. Zakajček	91,00 din
18. M. Muster – knjiga III., IV.	42,00 din
19. Viliński konjič (slikanica)	7,00 din
20. Kraljevič Marko in vila (slikanica)	7,00 din
21. Mau Mau	28,00 din
22. Čuk na palici	14,00 din
23. M. Muster – strip (posamezni zvezki)	7,00 din
24. Recimo mačka – mehka tačka	14,00 din

ZA DOM IN DRUŽINO (človek, družina, družba)

25. Inteligenčni kvocijent	35,00 din
26. Se da živeti v dvojci	35,00 din
27. Družina, mati, otrok	35,00 din
28. Rojstvo brez nasilja	35,00 din
29. Očetje, kje ste	35,00 din
30. Šola, učitelj, mati, otrok	35,00 din
31. Droge v svetu in pri nas	35,00 din
32. Svetovanje za skupno življenje	35,00 din
33. Ženska, cerkev, družina, nega in vzgoja otroka	217,00 din

DRUŽBOSLOVJE

34. Protislovja družbenega razvoja	28,00 din
35. Jezik, ideologija, Slovenci	14,00 din
36. O jezikovni kulturi	14,00 din
37. Odločanje v gospodarskih organizacijah	14,00 din
38. Razvoj slovenskega narodnostnega vprašanja	14,00 din
39. Uvod v pravo okolja	28,00 din
40. Kaj veš o alkoholizmu	35,00 din
41. Socialni delavec in alkoholizem	35,00 din
42. Sodobna varnost	28,00 din
43. Zgodovina šolstva (3 knjige)	385,00 din
44. Ekologija, energija, varčevanje	28,00 din
45. Mednarodne organizacije	28,00 din
46. Mladina in ideologija	14,00 din
47. Sedma sila	14,00 din
48. Znanost v družbeno vrednotenem svetu	28,00 din
49. Motivacija za izobraževanje	14,00 din
50. Guernica	28,00 din
51. Po koroških kolovozih	28,00 din

MONOGRAFIJE

52. Slana	231,00 din
53. Suhy	231,00 din
54. Branko Suhy	231,00 din
55. Korenine žive (slov.)	31,00 din
56. Korenine žive (nem.)	31,00 din
57. Foto zgodbe	25,00 din

PRIROČNIKI

58. Alergija na hrano	56,00 din
59. Kuhajmo za zdravega otroka	56,00 din
60. Artritis	56,00 din
61. Gostilna na Slovenskem	42,00 din
62. Jogging	35,00 din
63. Šola smučanja	14,00 din
64. Slasti slovenskih kuhinj	77,00 din
65. Prva pomoč	56,00 din
66. Igrajmo bridge	112,00 din
67. Pevec izpod Obirja	91,00 din
68. Pravo orodje	28,00 din

Naročilnico pošljite na naslov ČGP DELO – TOZD PRODAJA, TITOVA 35, 61000 LJUBLJANA. VSE INFORMACIJE DOBITE PO TEL.: 315-366, int. 26-96

NAROČILNICA

Pri ČGP DELO – TOZD PRODAJA nepreklicno naročam tele knjige (navedite število izvodov in zaporedne številke).

Knjige pošljite na naslov:

Naročene knjige bom plačal po povzetju!

Datum:

Berljev podpis:
(za pravne osebe žig)

POTOVANJA – LETOVANJA – IZLETI – PREVOZI

Organiziramo eno- in dvodnevne končne izlete ali ekskurzije ter večdnevne maturantske izlete po domovini in tujini.

Enodnevni: Benetke, Čedad in Benečija, Salzburg, München, Milano, Dunaj, Celovec–Knežji kamen–Beljak.

Bogenšperk–Medijske toplice, Vršč–izvir Soče–Bovec, Trakoščani Atomske toplice, Predjamski grad–izvir Vipave–Štanjel, Lipica–Škocijanske jame, Vrba–Vintgar–Bled, Goriška brda, Bela krajina, Ljutomer, Poreč, Pula.

Večdnevni: Plitvice–Zadar–Kornati, Plitvice–Zadar–Dubrovnik–Mostar–Jajce, Plitvice–Zadar–Split–Dubrovnik–Lovčen–Zlatibor–Sarajevo. Poreč (Plava laguna) – ugodni večdnevni paketi.

Firenze–Pisa–Viareggio, Budimpešta–Dunaj–Praga, Pariz, Gradec–Köszeg s piknikom po madžarsko.

Sodobni, klimatizirani avtobusi in izkušeni vozniki, celotna organizacija in vodenje izletov ter potovanj po vaših željah. Poseben popust za izlete in prevoze med tednom (ponedeljek–četrtek). Ureditev skupinskih potnih listov.

NE ODLAŠAJTE, POKLIČITE NAS TAKOJ!

POTUJTE Z NAMI

TURISTIČNA AGENCIJA SAP, LJUBLJANA, TITOVA 38, TEL.: (061) 317-931, 310-868, 310-954, TELEFAX: 315-389, TELEX: 31221

Ob desetletnici smrti profesorja Albina Podjavorška

Počasi minevajo leta. Čeprav je desetletje že doba, je spomin na profesorja Podjavorška še živ, lep in nepozaben.

Tistega usodnega 14. aprila 1980 nas je dosegla nadvse žalostna vest, da je umrl veliki prijatelj naše mladine, še posebej prizadete, iskan strokovnjak, profesor, psiholog in pedagog ter defektolog Albin Podjavoršek. Predvsem pa nas je zbolela izguba, ker je umrl človek, humanist v najbolj zlahtnem pomenu besede; vrzel, ki je nastala z njegovo smrtjo, bo še in še ostala, saj se ljudje, kot je bil on, ne rojevali vsak dan.

Poskušajmo osvetliti vsaj nekaj podatkov o pokojnem profesorju in njegovem delu.

Profesor Albin Podjavoršek se je rodil v Celju, 4. januarja 1908 kot sin delavca Gregorja Podjavorška in matere Marije, rojene Pogorelc, gospodinje. 18. junija 1926 je končal učiteljske v Mari-boru. Učiteljski strokovni izpit je opravil 13. novembra 1928 v Mariboru; diplomo za predmetnega učitelja – defektologa pred iz-pitno komisijo za opravljanje iz-pita predmetne stroke na posebnih šolah junija 1951; diplomu filozofske fakultete A pedagogika 17. septembra 1954; diplomski A izpit iz psihologije pa junija 1958.

Kot učitelj na osnovni šoli je služboval na Bregu pri Ptuj, v Polju ob Sotli ter v Rogiški Slatini. Od leta 1939 do 1945 je težje obolel na pljučih in se zdravil bolj ali manj uspešno pri različnih zdravniških specialistih. 16. aprila 1941 ga je gestapo aretiral in zaprl: nekaj časa v sodne zapore v Šmarju pri Jelšah; 25. aprila 1941 pa so ga z družino izgnali na Hrvaško in mu zaplenili vse premoženje. Konec maja se je preselil v Ljubljansko pokrajino; 29. junija 1942 so ga aretirali Italijani in ga zaprli. V zaporu na Rakeku je bil do 31. julija 1942; zaradi bolezni (TBC) pa so ga izpustili. Leta 1944 je bil zaposlen kot pomožni knjigovodja pri Prevodu v Ljubljani.

15. maja 1945 se je vrnil v Celje in sodeloval pri obnovi: pri organizaciji osnovnega šolstva na celjskem območju, bil je vzgojitelj učnih kadrov v tečajih in v seminarjih, sodeloval je kot publicist in sodelavec pri različnih listih in časopisih. Leta 1947 je izdal knjigo Ljudska računica, ki je uspešno rabila mnogim preprostim ljudem pri osnovnem računanju. Izdal pa je še več drugih knjig.

Pot ga je vodila iz osnovne šole na pomožno osnovno šolo, na učiteljske, na gimnazijo, na pedagoško gimnazijo v Celju in na Pedagoško akademijo v Ljubljani. Pozneje je namenjal posebno pozornost problematiki poklicnega usmerjanja, zadnja leta pred smrtjo pa usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju.

Če pogledamo profesorjevo

območje obravnave v njegovih knjigah, bi lahko zapisali, da je večino del svoje publicistike namenil temeljnemu problemom, ki zadevajo našo vzgojo, izobrazbo in učenca kot subjekt (ne objekt) vzgoje in naše pedagoške skrbi. Dosti člankov in razprav je namenil tudi prizadetosti, poklicnemu usmerjanju in občasnim pojavom, nekrologom in spominom. Med prizadetostmi se je dosti ukvarjal z duševno prizadetimi otroki in ne na zadnjem mestu tudi s slepimi in slušno ter govorno prizadetimi.

Večina biografije in bibliografije pokojnega profesorja Podjavorška je zajeta v zbranim gradivu, ki ga je v večini pripravil avtor sam, javnosti pa sta ga posredovala njegov sin mag. Albin Podjavoršek ter prof. Bogo Jakopič; dosti je najti koristnega tudi drugje. Bibliografijo spisov s psihološko pedagoškega območja je mogoče prebrati v publikacijah Bibliografija publiciranih radova iz psihologije članova Društva psihologa Jugoslavije do 1970 godine (Zagreb 1970 in 1973), za leti 1971, 1972 pa v izdaji istega založnika, izdani leta 1975. Področje defektologije je obravnavano v bibliografiji, objavljeni v publikaciji Bibliografija (časopis Specijalna škola 1952–1972, Beograd 1973) ter v publikaciji Bibliografija in analiza Našega zbornika (Zveza društev za pomoč duševno prizadetim Slovenije, Ljubljana 1977). Nekateri bibliografske podatke je objavilo v ustrezni publikaciji tudi Društvo psihologov Slovenije. Biografija in bibliografija sta bili poslani SAZU Ljubljana (za SBL), NUK-u, Slovenskemu šolskemu muzeju v Ljubljani ter knjižnici Edvarda Kardelja v Celju.

Tako menim, da smo se vsaj deloma oddolžili spominu velikega slovenskega pedagoga, psihologa in defektologa profesorja Albina Podjavorška ob desetletnici njegove smrti.

BOGO JAKOPIČ

Portret gospe X, 1953

Kupci!
Vse informacije o nakupu in proizvodnem programu lahko dobite na naslovu: LTH-loške tovarne hladilnikov, ŠKOFJA LOKA, Kidričeva 66, 5000 LOKA

RAZSTAVA V SLOVENSKEM ŠOLSKEM MUZEJU

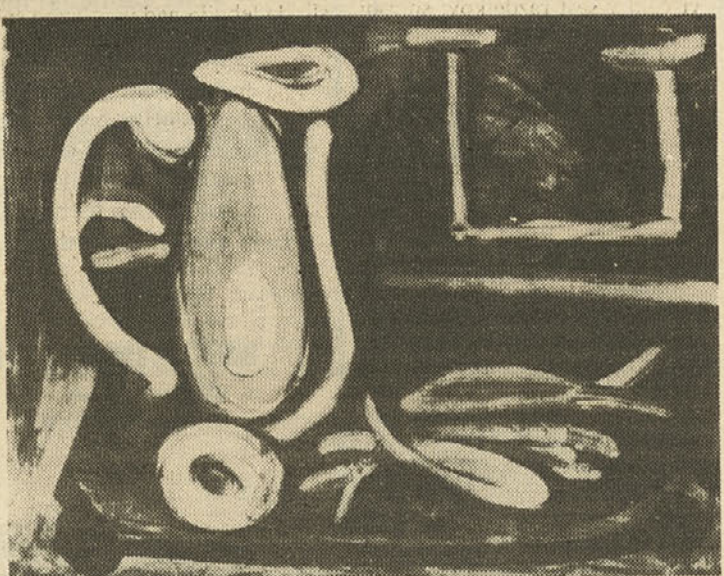
Šola moje babice

Mladi zgodovinarji o društvih in šolah

Kakih 60 slovenskih osnovnih šol se je odzvalo na razpis raziskovalne naloge v Pionirju (Iz zgodovine šole / društev v mojem kraju), ki sta ga v sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine zastavila Slovenski šolski muzej in Zgodovinski arhiv Ljubljana. Na uspelem XXI. srečanju mladih zgodovinarjev v Kopru 17. in 18. maja smo prizadevnim krožkom podelili zlata, srebrna in bronasta priznanja, razstavo njihovih nalog pa predstavljamo zdaj širši javnosti v Slovenskem šolskem muzeju.

Zgodovinski krožki osnovnih šol so prikazali del šolske ali društvene preteklosti svojega kraja z uporabo arhivskih virov, intervjuji ter z zbranim gradivom. Del njihove prizadevnosti bo na ogled na razstavi, ki predstavlja kos krajevne zgodovine 60 slovenskih krajev, pa tudi zavzetosti in navdušenosti mladih zgodovinarjev in njihovih mentorjev.

Na odprtje razstave vas vabimo v Slovenski šolski muzej (Plečnikov trg 1) v sredo, 6. junija 1990 ob 11. uri. Odprta bo do začetka letošnjega oktobra.

Miza z ribami, črno ozadje, 1948

Biologija in kemija – križanke, rebusi in uganke

Želimo in potrebujemo zanimivo in ustvarjalno šolo. To pomeni, da moramo biti pripravljeni in usposobljeni za tako delo. Zato je kljub težavnim razmeram treba zboljševati kakovost dela v šolah tudi z vpeljevanjem raznolikih učnih vsebin z domiselnimi, ustreznimi in raznovrstnimi inovacijskimi prispevki.

Več inovativne in ustvarjalne vneme in dela je na aktivno predmetnih učiteljev biologije in kemije organizacijske enote Maribor prikazala Mija Vaupotič, profesorica biologije in kemije.

V metodično-didaktičnih enotah je razlago popestrila z ugan-kami, rebusi in križankami zato, da bi učenci ponavljali in utrjevali celostne vsebine in si tudi tako dodelovali celotno podobo o naravi.

Zelo pozorno smo sledili učnim enotam ter došli, da je pouk, ki je razgiban, zanimiv in pritegne učence, biologijo in kemijo pa včlenjuje v doživljajski svet z namenom in željo, da bi ta postal del kulture vsakega posameznika.

ROMANA JAZBEC

Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, FAKULTETA ZA TELESNO KULTURO, Ljubljana, Gortanova 22

objavlja

prodajo 5 toplovodnih kotlov na trdo gorivo TRIKA – N – 320.

Kotli so nizkotlačni z močjo 320 kW. Izdelani so bili l. 1987, na voljo pa so od 1. 6. 1990.

Informacije po telefonu (061) 441-785 ali 448-148, int. 35.

Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, FAKULTETA ZA TELESNO KULTURO, Ljubljana, Gortanova 22 odda večjo količino zasnega materiala.

Inf. po tel. (061) 441-785 ali 448-148 int. 35.

sporočila

Pavla Mahkota

Umrla je Pavla MAHKOTA, učiteljica elementarka, ki so jo poznali trije rodovi. Na Dolu pri Hrastniku je poučevala 41 let.

Rodila se je 25. 1. 1902 v Radečah. Tam je obiskovala osnovno šolo in meščansko, učiteljske pa v Ljubljani. Prvo leto je učila v St. Lenartu nad Laškimi potem pa vse do upokojitve na Dolu.

Jesen svojega življenja je preživela v Ljubljani, med svojimi najbližjimi. »Občutim njihovo skrb, ki me obdaja na vsakem koraku, rada pogledam na gorenske planine, ki jih vidim iz svojega stanovanja, vendar mi pogled vedno uhaja v tisto smer, kjer se dvigujeta Mrzlica in Kum...« je povedala ob 125-letnici šolstva na Dolu.

Tudi krajanji je niso pozabili. Takole so povedali za šolski časopis pred desetimi leti:

- Spominjam se, da se je vrnila na šolo takoj po vojni, ko je bila izseljena. Pred vojno je bila pri Sokolu, po vojni pa je bila duša TVD Partizan. – L. Okorn
- Pavla Mahkota je uživala med vaščani spoštovanje. Z vsakim se je rada pogovorila. Ponosna je bila na svojega sina, ki je bil v prvi jugoslovanski odpravi na Himalajo.
- Čeprav je bila stroga učiteljica, je izžarevala neko toplino, s katero si je pridobila učence. – A. Dragar
- V prvem razredu nas je sprejela z nasmejanim obrazom in nam pripovedovala, čemu smo prišli v šolo. Ob koncu leta je vsakega posebej pohvalila, slabše pa spodbudila, da bi bili naslednje leto boljši. – A. Rozman

Kolegice, ki smo začele poučevati pred 28 leti, smo bile priče njenega odhoda v pokoj, ki je bil zelo boleč.

Zdaj je boleče slovo nas vseh, ki smo Pavlo Mahkota poznali in cenili kot pojem dobre elementarke, pedagoginje, človeka. Take se bomo spominjali mlajši in starejši kolegi ter krajanji Dola.

FANČI MOLJK

Lidija Miklavc

Sredi pomladi, 29. aprila 1990, je prenehalo biti srce naše drage Lidije Miklavc, učiteljice, ki je posvetila vse življenje svojim učencem in kasneje odraslim, že zaposlenim ljudem. Rodila se je v družini z učiteljsko tradicijo in tudi sama postala učiteljica. Temu svojemu velikemu opravilu se je predajala z vso ljubeznijo in zavzetostjo na slovenskem Koroškem, v Halozah, na Gorenjskem in nazadnje v Ljubljani. Bila je odlična učiteljica in nadvse skrbna, druga mati svojim učencem; še posebno je skrbela za revne in zanemarjene otroke, ti pa so jo prav oboževali. Ko je odhajala iz Makol v Škofjo Loko, so se poslavljali od nje z jokom.

Med okupacijo je bila z možem in majhnima otrokoma zaprta v koncentracijskem taborišču na Rabu in v Gonarsu. Tako kot povsod sta se tudi tam izražali njena dobrota in ljubezen do ljudi.

Po vojni je bila prizadevna družbena in kulturna delavka. V šoli je poučevala glasbo in vodila več pevskih zborov. Posebno pri srcu ji je bil UPZ Emil Adamič, saj je bila več kot dvajset let ne samo njegova članica, temveč tudi ena najboljših pevki.

Lidija Miklavc je bila izjemen človek: zavzeto je zavračala krivico in se povsod, kjerkoli je poučevala in živela, z vsem srcem zavzemala za ohranjanje materne besede ter učila mlade ljudi ljubezni do domovine in slovenskega ljudstva. Privzgajala jim je skrb za lepo okolje in jih oblikovala v ljudi, ki bodo znali vse življenje prijateljevati z naravo.

Zaradi vsega tega bo ostala med nami – ne samo v srcih svojcev, učencev in kolegov, temveč vseh, ki smo občutili njeno dobroto in plemenitost.

F. H.

Marija Avsec

Marija Avsec se je rodila leta 1915 v učiteljski družini na Pohorju.

Delo njenih staršev jo je tako navdušilo, da se je tudi sama oddala za učiteljske in ga je leta 1935 uspešno končala v Mariboru.

Njeno prvo delovno mesto je bilo Velenje in tam je ostala do druge svetovne vojne.

Leta 1946 so ji dodelili službo na državni nižji gimnaziji in kasneje na Osnovni šoli Stari trg; tam je službovala do leta 1970, tedaj pa je morala zaradi neozdravljive bolezni v pokoj.

V Loški dolini se je poročila in si ustvarila topel dom. Njeni učenci in kolegi se je spominjajo kot prizadevne učiteljice slovenskega in nemškega jezika. Svoje bogato znanje maternega jezika in ljubezen do le-tega je nesebično prenašala na učence.

zato so ti uspešno nadaljevali šolanje. Pri svojem delu ni poznala omahovanja, vse, kar si je zamislila, je tudi odločno izpeljala. Njeno pedagoško delo se ni končalo s poukom; vestno je urejala šolski časopis, vodila mladinski tisk in knjižnico, v kraju pa je bila tudi tajnica krajevne organizacije AFŽ.

Ljubezen do branja je ni nikoli zapustila; tudi tedaj, ko je bila več let bolna, ji je knjiga ostala najboljša prijateljica.

Za vse svoje požrtvovalno delo smo ji iskreno hvaležni. S svojim delom nam bo zgled, vsi, ki smo jo poznali, pa jo cenimo tudi po tem, kako pogumno je kljubovala hudi bolezni; nikoli ni obupovala, težave je premagovala z vedrino, čeprav smo vsi vedeli, da so krize v takem stanju nekaj človeškega.

Kolektiv Osnovne šole Janeza Hribarja, Stari trg

Naknadne razpise

prostih del in nalog učiteljev, vzgojiteljev in drugih delavcev in sodelavcev v vzgojno-izobraževalnih in v vzgojno-varstvenih organizacijah bomo objavili 25. junija t. l.

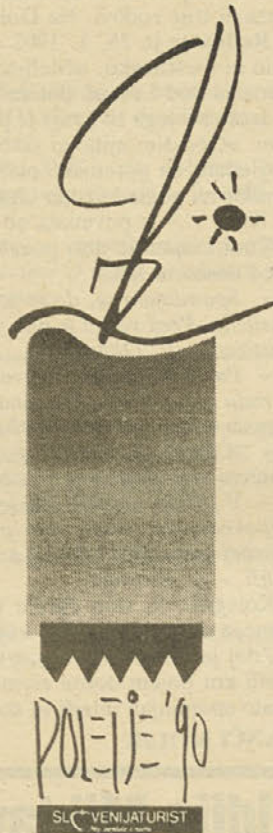
Vse druge razpise bomo objavljali še naprej sproti, kot nam jih boste poslali ali pa sporočili po telefonu na št. 061/315-585.

Na Prosvetnega delavca se lahko naročite tudi po telefonu: (061) 315-585.

SLOVENIJATURIST

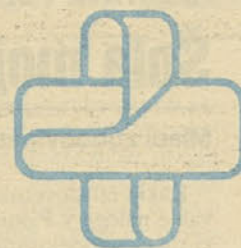
Nej, pojdite z nami!

POČITNICE

Informacije in prijave SLOVENIJATURIST:

LJUBLJANA, tel.: 061/325-646, 325-651, MARIBOR, tel.: 062/28-990, 28-851, CELJE, tel.: 063/24-719, 26-010, MURSKA SOBOTA, tel.: 069/21-189, ROGAŠKA SLATINA, tel.: 063/811-488, NOVA GORICA, tel.: 065/26-012, 26-554, KOPER, tel.: 066/21-358, PORTOROŽ, tel.: 066/75-670, PULA, tel.: 052/42-496, 42-497, BOHINJSKA BISTRICA, tel.: 064/721-032, KRANJ, tel.: 064/21-946, BITOLA, tel.: 097/34-623, POREČ, tel.: 053/34-644, 34-804.

TOSAMA

TOVARNA SANITETNEGA MATERIALA
61230 DOMŽALE, p. p. 3 • VIF. ŠARANOVČEVA 35
TELEFON H. C. 721 511, 721 535
PROD. ODD. 721 404
TELEX 37196 YU TOSAMA

PROIZVAJA IN PONUJA
KAKOVOSTNE IZDELKE:

SANITETA

- komprese vseh vrst
- gaza - sterilna in nesterilna
- elastični povoji
- virfix sanitetna mreža
- obliži vseh vrst
- obliži micropore
- mavčevi in sadreni povoji
- sanitetna vata PhJ III
- zdravniške kape in maske
- izdelki iz netkanega blaga za enkratno uporabo
- sanitetne torbice in omarice
- avtomobilske lekarne

MEDICINSKA PLASTIKA

- virkol vrečke
- urinske vrečke

DELOVNA ORGANIZACIJA IZDELUJE IN RAZVIJA POLEG SANITET-
NIH IZDELKOV ŠE:

- izdelke za žensko higieno
- izdelke za nego dojenčkov

DIDAKTA d. o. o.
64240 RADOVLJICA

NAROČILNICA

Naročam knjigo:

SLOVENSKA ŠOLA ZA NOVO TISOČLETJE

Avtor Janez SVETINA, dipl. psih. 125,00 din

UMETNOST IN NAROD / Kaj pomeni narodu umetnost

Avtor Šri AUROBINDO 49,00 din

Knjige bom plačal po povzetju.

Ime in priimek _____

Naslov _____

Poštna številka _____

Podpis: _____

Obkrožite, katero knjigo želite in izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:
DIDAKTA RADOVLJICA, Gorenjska cesta 19a, 64240 RADOVLJICA.

MLAKAR & CO

AVSTRIJA

NOVE, NIŽJE CENE

OHIŠJA Z NAPAVALNIKI	DEM
AT baby	180
mini tower	280
tower	370

OSNOVNE PLOŠČE	
XT 4.77/10 MHz	125
AT 286-12 MHz	315
NEAT 286-16 MHz	487
386-SX-16	699
386-20MHz	1.550
386-25MHz	1.893
386-25MHz, 32 K CACHE	2.271
386-25MHz, 64 K CACHE	2.450
386-25 MHz, 64 K CACHE	2.450
386-33, 64 K CACHE, 1 Mb RAM	6.216
486-25 MHz	7.643

DISPLAY KARTICE	
Printer/Hercules	52
EGA 800x600	189
VGA 800x600	248
Super VGA 1024x768	420

KRMILNIKI	
HDD XT MFM	100
HDD XT RLL	139
FDD/HDD AT MFM	140
FDD/HDD AT MFM 1:1 Longshine	160
DTC-7280 AT MFM 1:1	307
DTC-7287 AT RLL 1:1	369

DODATNE KARTICE	
MULTI I/O XT	72
I/O AT (SER. PORT)	47
I/O AT (PAR/SER. PORT)	66

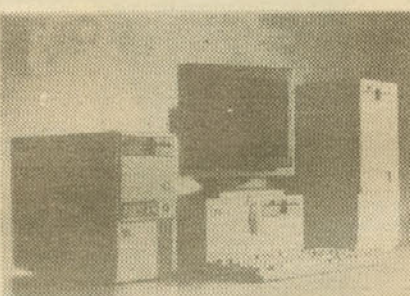
TIPKOVNICE	
102 tipki	81
102 tipki, click chicony	130
101 tipka z miško chicony	186
101 tipka cherry	155

GIBKI DISKI	
5.25" 360 Kb	160
5.25" 1.2 Mb	170
3.5" 720 Kb	189
3.5" 1.44 Mb	190

TRDI DISKI	
Seagate 20 Mb/65 ms	449
Seagate 30 Mb/65 ms	499
Seagate 40 Mb/28 ms	676
Seagate 60 Mb/28 ms	914
Seagate 80 Mb/28 ms	1.286
Seagate 120 Mb/28 ms	1.674
NEC 3142, 3.5", 40 Mb/28 ms	699

Računalnike prodajamo v KIT izvedbi (po delih). Za vse naprave ponujamo jamstvo, montažo in servis v Jugoslaviji. Za nasvet pri izbiri nas pokličite po telefonu 9943/4227-2333. Naša trgovina je v Avstriji, v Podgori (Unterbergen), ob glavni cesti proti Celovcu, 60 km od Ljubljane in 12 km od Ljubelja. Trgovina je odprta od 8. do 17. ure, v soboto od 8. do 13. ure.

FAKS: 9943/4227-2091, TELEKS: 422749 MLCO A

IBM KOMPATIBILNI
RAČUNALNIKI

AT 286-12-41	22.534
AT 286-12 MHz, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

AT 286-NEAT-16-41	28.707
NEAT 286-16 MHz, 1Mb RAM, 40 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

AT 386 SX-41	30.479
AT 386 SX, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

AT 386-25-81	49.890
AT 386-25 MHz, 1 Mb RAM, 80 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

AT 486-25-81	99.999
AT 486-25 MHz, 4 Mb RAM, 80 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

AT 286-LAPTOP	75.900
AT 286-20 MHz NEAT, prenosni laptop chicony, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, LCD VGA display, baterijsko napajanje	

Jamstvo 24 mesecev

mlacom

MLACOM d.o.o.
Celovška 185
61000 Ljubljana 1Tel. 061/556-484
Fax: 061/556-485

MONITORJI	DEM
14" monokromatski	224
Multisync 720x480	1.080
VGA 800x600	757
15" A4 full size VGA	1.599

TISKALNIKI	
Star LC-10	450
Star LC-15	986
Star LC-24-10	710
Laser HP JET II. P	2.900

MODEMI	
2400 int.	282
2400 ext.	371

UPS	
UPS 300 VA	600
UPS 1000 VA	1.284

PRENOSNI RAČUNALNIK	
Laptop LCD NEAT 20 MHz Chicony	6.571

KOMPLETNE KIT KONFIGURACIJE	
- cene v DEM	

AT 286-12-41	2.052
AT 286-12 MHz, 640 K RAM, 40 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

AT 286-NEAT-16-41	2.454
NEAT 286-16 MHz, 1Mb RAM, 40 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

AT 386 SX-41	2.666
AT 386 SX, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

AT 386-25-41	3.950
AT 386-25 MHz, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

AT 486-25-41	9.699
AT 486-25 MHz, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, 14" monokr. monitor	

V zalogi tudi druga oprema.